

140
1965

10
1965

ს ა მ ც ა უ ა ს

მოსკოვი, კრასნაია პრენისა რაიონის კომკავშირის კომიტეტში მოვიდა წერილი: „გესურს გეგობრობა დავამყაროთ თქვენი რაიონის პიონერებთან“. პარასხელს აწერდნენ მესტიისა და თბილისის ოქტომბრის რაიონის პიონერები. კომკავშირის რაიონში მაშინვე დაიწერა საპასუხი ბარათი: „მოსკოვლებმა სიამოვნებით მიიღეს თქვენი წინადადება“...

მართლაც, განა შეიძლება მეგობრობაზე უარი თქვას კაცმა? რამდენიმე დღეც და... მოსკოვში ჩავიდნენ პირველი სტუმრები საქართველოდან—მესტიელი და თბილისელი პიონერები. მოსკოვიდან თბილისსა და მესტიაში გამომგზავრნენ კრასნოპრესნელი მოსწავლეები. ეს მოხდა 1945 წელს, ფაშისტურ გერმანიაზე გამარჯვების წელს. მას შემდეგ ოცმა წელმა განვლო. ყოველ ზაფხულს ცნობისმოყვარე პატარების ახალ-ახალი ჯგუფები მიემგზავრებიან სამივე მიმართულებით: მოსკოვს, თბილისსა და მესტიისაკენ.

მეგობრობის ოცი წლისათვის დაკავშირებით, წელსაც ეწვიენენ მოსკოვს სვანი და თბილისელი პიონერები, ხოლო სამ აგვისტოს, ჩვენი დღაქალაქის რკინიგზის სადგურზე, მოსკოვის მატარებლიდან სიმღერით გადმოვიდნენ წითელყელსახევიანები. მათ ყვავილითა თაიგულებით შეხვდნენ თბილისელი მოსწავლეები. თბილისში სტუმრებმა რამდენიმე დღე დაჰყვეს. აი, რას წერენ აქ გატარებულ დღეებზე ჩვენი მოსკოველი მეგობრები:

თბილისიდან

თბილისიდან

მ აგვისტო. ღილა არვანტიკი, 830-ე სკოლა.
 „წავეყვანეს გორკის სახელობის პარკში. აქ ჩვენ შევხვდით სვან მეგობრებს. ვივამეთ ქართული კერძები. გავცანით სამზარეულოს. ყველანი გმღეროდით და ვსამპავდით. ეს იყო განუყოფელი საღამო“

4 აგვისტო. ვალია ნოვიკოვა:
 „დღეს დავათვალიერეთ ქალაქი. გავგაოცა რუსთაველის გამზირმა. ძალიან მოგვეწონა შთაბრძნის სახლი. უნივერსიტეტის შენობის წინ აბიტურიენტები იროდნენ, დედავდნენ, ფუსფუსებდნენ. გაივიღს რამდენიმე წელი და, ჩვენც ალბათ მათ დღეში ვიქნებით... დავათვალიერეთ სტუდენტთა ქალაქი ვაკეში. ახალი, ხუთსართულიანი კორპუსების გვერდით სკეპივით ჩამწყობებულან ძველი, ორსართულიანი შენობები.“

საქართველოს სახელმწიფო
საბავშვო თეატრი

საქართველოს სახელმწიფო
საბავშვო თეატრი
საქართველოს სახელმწიფო
საბავშვო თეატრი

ბავშვნი

10-03-03-03-03-03

ბავშვების XXXVIII წელი.

ვეწვიეთ მცხეთას, საქართველოს ძველ დედაქალაქს, დაე-
სტკბით სვეტიცხოვლის მხრით. ჯერის მონასტრიდან გავე-
ყურებით არმაზსა და არაგვის ხეობას. მერე ისევ თბი-
ლისი. შეხვდებით. სამასსოფრო ნიშნები და სუვენირები...

5 აგვისტო. ტანია ბაიფუნოვა:

„ვიყავით გორში. გზაში ქართველი
მგობრები ვვასწავლიდნენ სიმფერას,
„ორერო“, ჩვენმა ბიჭებმა თამაშებს
ფრენაურითა და წაბავს კიდევ. გო-
გობებმა მინც ვაპატიეთ დამარცხება.
ისინი ხომ ერთმანეთს კარგად შეთა-
მაშებულები არ იყვნენ“.

6 აგვისტო. ვიტა ანდრიანოვი:

„თორმეტ საათზე წავიდეთ თბი-
ლისის ზღვაზე. ვიბანავთ. მერე და-
ვითვალღერეთ ზოობარკი. ვეწვიეთ
თბილისის პიონერთა სასახლეს. „ცო-
ცხალმა დედოფლებმა“ ჩვენზე განსა-
კუთრებულმა შთაბეჭდილება მოახდი-
ეს. ისინი მღეროდნენ, ცეკვავდნენ,
სურათებზე როიალებ. საღამოს
ფუნუკულიორზე ასვლა გადავეწყვი-
ტეთ. ჯერ ვეწმინოდა: რა ავიდოდა
ამ სიმაღლეზე ჩვეულებრივი ტრამ-
ვაით? მაგრამ ჩვენს თვალწინ თბი-
ლისის კონტურები რომ გადაიშალა,
განდუმებრებულმა სიღამაზემ შიში
დადაგვიწყვა. უკან საბავრო გზი ი-
დაბრუნდით. საღამო იყო. ჩვენს სა
პაერო ვაგონი რბილად მიპაობდა
თბილისის ავარილებულ პაერს.

7 აგვისტო.

„მატარებლთი ქულისისაკენ. ჩვენთან არიან თბილისე-
ლი ამხანაგები“.

8 აგვისტო. ლენა ლეიზაროვა:

„დავათვალღერეთ შაიკოვსკის სახლ-მუზეუმი. ვიყავით
გელათის მონასტერში. ძველად აქ იყო შენეიერებათა
აკადემია. ისწავლებოდა ისეთი საგნები, როგორცაა:
ასტრონომია, მათემატიკა, ფიზიკა და სხვა... ავედით სა-
თაფლიაზე. გამოქვამულში შესვლისთანავე ისეთი გრძობა
გეუფლებდა, თითქოს სხვა სამყაროში მოხდეს. სტალიკტი-
დები და სატლაგობიტები ზღაპრულ სიღამაზე ჰქვინა.
თურემ გამოქვამულის გრილი, სასამოვნო პაერი მედი-
ცინის შეუღლებია გამოიყენოს ასტრისა და სხვა ავადმყო-
ფობის სამკურნალოდ. ვნახეთ დინოზავრთა ნაფეხურები.
რაბელა ფეხები ჰქვინათა.“

11 აგვისტო. ლუდა მირონენკა:

„დადგა ნანატრი ღღე. ჩვენმა თვითმფრინავმა უკან
მოიტოვა ცხელი კოლხეთი, ჯერ ჩაის პლანტაციებს
გადალურინა, მერე ენურის ხეობას აუფრა. ჩვენს ქვემოთ
ულამაზესი სანახაობა გადაიშალა. ისეა მაკოროვმა თვით-
მფრინავის ფანჯრიდან შენიშნა: უზარმაზარ, შიშველ

ლოდზე მოზრდილი ფიჭვი ამოსულყო. ყველამ გადავი-
ხედეთ და ყველას ერთნაირი კითხვა გადავება:
— კი მაგრამ, რითი საზრდობისნი?
— კიდევ რადღინე წუთი და, გამორჩნდა მესტია—კომ-
პენისა და მარადთოვლიანი მწვერვალებს „ქალაქი“.
უშმა, თეთნულდი, ლილა, ზანგურიანი და დალაყორა
გუშავებებით შემორტყმან ირგვლივ
მესტიის რაიონს. ფერთა რა საოყარი
შეხამება! თოვლის ქათვთა საფარს
ალბური და სუბალპური ზონა მოს-
დევს, მას არანარის სარტყელი სვე-
ლის, შემდეგ ფიჭვის, ნაძვისა და
სოჭის ტყეები იშორებინან ბუს თვა-
ლებით. მათ თხილნარი და ვერცხ-
ლისფლად მოღვიღლევე ვერცხნარი
სცვლის. შემდეგ—თამბილი ბუნჩები
და პურის ყანები... პაერი სუფთა და
გამჭვირვალა. შორეული საგნებიც
კი ნათლად და გარკვევით მოჩანან.
აეროდროზე შეხვდით მოგვიწყვეს
სვანმა პიონერებმა. მისასალმებელი
სიტყვები წარმოთქვას მესტიის პიო-
ნერთა ბანაკის უფროსმა—ისლამ ჩარ-
თოლანმა, მესტიის კომპაენირის აი-
კომის სასოლო განყოფილებს გამ-
გემ გურამ გაბულდანმა და პიონერთა
ახლის უფროსმა ნატაშა ჯაფარიძემ. მესტიის საშუალო
სკოლის მოსწავლეებმა— ფარა გულდანმა, მედა ფი-
ლანმა, ციციანი გომთოლიანმა და სხვებმა ყვაველი თაი-
გულუბი გადმოგვეც. მერე აეროდრომის ვერედი მოჩუხ-
ჩუხე მავუე წყლისკენ ჩავივართ...“

18 აგვისტო. ტოლრა იურკოვი :

„აღდეს უშბის ძირას მდებარე სოფლებსკენ ვაგისირ-
ნეთ ავტობუსით. სულ ორ საათში ვაგირათი სოფლები:
ლენჯერი, ლატალი, შევედით ბეჩოში და შიხრის ფართე
მიზნორზე გავედით. ეს ადგილი ჩრდილოეთიდან გადმო-
სულ ტურისტებს აურჩევიათ დასასვენებლად. ორ ღღეს
ისვენებენ და სვამენ შიხრის ცნობილ მავუე წყალს, ბერის
გადასასვლელის შემდეგ მავუეწყალი მართლაც რომ მის-
წრება. ადგილობრივმა პიონერებმა შეხვედრა მოგვიწყ-
ვეს, შემდეგ კუბდარებობა და ხაჭაპურებით გაგვიმას-
პინდლდნენ. ტურისტთა ბანაკის უფროსი ჯოტო კვიციანი
ნაირ-ნაირ ამბებს გვიყვება. ისლამ ჩართოლანმა, გრიგოლ
ჯაფარიძემ და სხვებმა წავაგვიყვანეს ჩანჩქერებისკენ, რო-
მლებიც 3-5 კილომეტრის მოშორებით მოჩანდა. გზადავ-

ზატურისტაჯგუფები, ხან კი თითო-ორთა დადლილი და მაინც კაყოფილი ადამიანები გვხვდებოდნენ. ზურგ-ჩანთებქმე მობრძლებს თვალები უყინებებდათ. ის-ის იყო გადმოვოვლო ბერის მიწაზე და ჩველაფერი აინტერესებდათ. ერთგულ ჯაფარიძე—ადგილობრივი გრაგოლა და ბიონერთა სახლის თანამშრომელი—ჩინებულ მიგზური გამოგება. ჩვენ დაუტკბით უშინისიარ კლდეები და პიონერთარდნილი ჩანჩქერების მხერტი. გვიან გამოვხედვით და მალე კვლავ მესტისაკენ გამოვეშურეთ. მოგვაცილებდნენ ბერიოლი ბიონერები, მათთან ერთად მოგვაცილებდნენ ამაცი უშმა, დადეშქლიათა საგვარეულო კოშკები და კოშკიეთი ახოვანი სვანი—ჯოტო კვიციანი.

მესტიის ნათურები ისევ ციმციმებდნენ— შორიდან უცნო იეროვლიფებს ჰგავდნენ...

14 აგვისტო. ვალთა მარტოვლი:

«ვიცავით მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში. დავათვალიერეთ ადგილობრივი ოქრომჭედელთა ნახელები—ქალთა სამკაულები, ძველი მონეტები. ბევრი რამე იყო საინტერესო, ჩვენ ღრმად დავრწმუნდით, თუ რა დიდი კულტურის მქონე ქართველი ხალხი. მერე აძვევრით მეთორმეტე საუკუნეში აშენებულ კოშკებში და ცნობისმოყვარებით გამოვიფიქრეთ სათფურებიდან».

15 აგვისტო. სერგეი ჩიუკოვი:

«კვლავ ავტობუსში ვსხებვართ. ბიონერხელმძღვანელები: ზუტა შონია, მერი ჯაფარიძე და ნათელა ხერციანი უღერის ტბაზე ასვლას გვიჩვენებ. ჩვენ სიამოვნებით ვღებულობთ მათ წინადადებას. სამხრეთიდან ვუვლით მესტიას და მულხურას ხეობას მივეყვებით. მულახიერთერთი დიდი და ლამაზი სოფელია ზემო სვანეთში. ვათვალიერებთ საბჭოთა კავშირის გმირის იარსთლავ იოსელიანის სახლს. მერე ახალაშენებულ სამხრეთულიან სკოლასთან ჩამოვდივართ. აქ მულახებში ბიონერები შეკრებილან და ჩვენ გველოდებიან. შევდივართ სკოლაში. სკოლისოთახებში ღებავენ და ასუფთავებენ. მესტიელი ბიონერები ორდენ ვულდაწყვეტილები არიან: მათი ორსართულიანი სკოლის შინაბავერ შეედრება ამ სკოლას. სკოლის ბაღში თბილისელი ბიონერები მდერაინ „ორეროს“. მათ ცვლიან სვანები. ჩვენ ვღვრით „ვალთბუსს“. მალე, მულახელი მასპინძლები სულერას შლიან... ისევ ხაჭაპურები, კუმბარები, ჭიშკარები... ჩვენ ისე შევეჩვიეთ ადგილობრივ კერძებს, მოსკოვურის გასწენებაც არ გვინდა. ფიქვების ხეივანში შვის მცხუვარე სხივები ვეღარ ატანენ. სასიამოვნოდ გრილია. ბოლოს, კვლავ მანქანებში ვსხედებით და უღერისის გადასასვლელისაკენ მივქრით. აქ იფარელი და წვირმელი ბიონერები ყვავილათა თაიგულებით გვასაჩუქრებენ. მერე სიმღერასა და ცეკვაში მუყობრებით ერთმანეთს. ჩვენს მხიარულებაში სა...

სადილოს თანამშრომლებიც კი იღებენ შინაწილიკობას. ბიჭები ტბისკენ ეშვებიან და ბანაობენ. შორს, მულახის მთების მიღობიდან უშმის ორკუხა მწვერვალი იცხირება. უშმა—ჩვენი განსტრეკლი თანამგზავრია ზემო სვანეთში.

ყველაზე საინტერესო მოვლენა კი იყო. ფერდობებზე შევიხიეთ მოცინარი ტურხები ლურჯი თვალებით გვიციწოდნენ. ბევრი ვტამეთ. ურჩები და ხელები მოვლა ვაპირებდით. ერთმანეთს დავეციწოდით... სოფელში რომ ჩამოვიდით, სუფრა ვაშლილი დაგვხვდა. ჩვენც მივსხედით და ყურს ვუვადებდით მესტიელი მგობლობის—ვივი ხერკიანის ოხუნჯობას, რომელიც წვირმელ მასპინძლებს აჯავრებდა. იგი ყვებოდა:

- ერთხელ წვირმელი ბიჭი შეკითხვია დედამისს.
- დედეო, მიწა რომ ამოვთხაროთ, რა იქნება?
- რა თქმა უნდა, ისევ მიწა იქნება...
- კიდევ რომ ვთხაროთ, კიდევ... კიდევ?...— არ ეშვებოდა ბავშვი.
- ისევ მიწა იქნება... სხვა რა უნდა იყოს?!
- აბა, ქვემო სვანეთი სადღაა მაშინ?!

ყველანი ვხარხარებდით. მასპინძელი ცინობდნენ, ჩვენ მათ სიყვარულით გამოვმეშვიდობეთ. უღერის ტბამ შეინახა ჩვენი სიმღერები...

16 აგვისტო. გამოსამშვიდობებელი საღამო.

მესტიის კულტურის სახლის დარბაზი საესეა. ისწენება ფარდა. სცენაზე სხედან მოსოფელი, თბილისელი და მესტიელი ბიონერები. მაგრამ ეს ვიღაა, შუშინი რომ ჩამოვდარა, ჭაღარავარული ქაში? ფაჩა გულდებიან სხნის საღამოს და სწორედ ამ ქალს აძლებს სიტყვას. მესტიის რაკოშის მთიერ მდივანი ოლია ნაკანი ყველა იმ დღებზე, საფუძველი რომ ეყრებოდა სამთა მეგობრობას. იგი ხომ ამ მეგობრობის ერთ-ერთი თაოსანია. სიტყვებით გამოდიან თბილისელი ბიონერხელმძღვანელები, ბიონერები. მოსკოველ ბიონერთა ხელმძღვანელი რიტა ვასილიყვა ამბობს:—ჩვენ ბევრი რამ გვეონდა გავიწილი სვანეთზე, მაგრამ თვალთ ნახანბა ყველაფერი გადააჭარბა...

იმართლება კონტრატი.

აჩვენებენ კინოფილმებს სვანეთსა და მის სახელოვან მთასელებზე.

აი, რა ჩაწერეს იმ საღამოს თბილისელმა ბიონერებმა ნელი საგჩენკომ და მედეა ყურაშვილმა თავიანთ დღიურებში:

«საღამოს ბინდში თვლემდნენ სვანური მაჩვიებები. ჩვენ სიმღერით მივუყვებოდით ისხლისაკენ. ასე ხმაშაღლა არა სოდეს არ გვემღერა. ეს იმტობს, რომ სვანური კოშკებ გვეხმარებოდნენ—ისინი წყნარად გამოსცემდნენ ებოს რა მალე გაიარა დრომ. გავა მრავალი წელი და ჩვენ ვინც ეს ერთი კვირა ერთად გავატარეთ სვანეთში, მუდამ სიამოვნებით მოვიგონებთ ამ დაუწყვიარ დღეებს და ერთმანეთს.—ჩვენ ხომ სამუდამო მეგობრებად გავი ფიცინო!»

მირონ ხარციანი.

ინტერნატში თავს თავისუფლად ვგრძნობ. ხანდახან მენტარება სახელი, მაგრამ წასვლა მაინც არ მინდა. მენტარება ის დრო, როცა მე და დედა მარტონი ვიყავით.

სერგო კარგი ბიჭია, ყველა ამხანაგზე მეტად მიყვარს; როცა მის სახელს ვამბობ, ასე მგონია, ჩემს საყვარელ მასწავლებელს ველოპარაკებო.

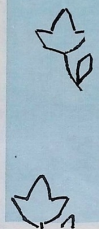
სერგო ყოველი შაბათის მოსვლას მოუთმენლად მოელოის, —სახლში ბებიის და მამა ელოდებიან. იქიდან დაბრუნებულმა მთელი დღე მათზე უნდა ილაპარაკოს. მე კი ყველამ დამშვივწყა. ვეცდები ინტერნატში ყველას ვუყვარდი“.

ვილით რომ გამოვიდოდა, ვი სერგოს ლოგინისკენ დაიხარა, უნდოდა გაეღვიძებინა. ლოგინი ცარიელი იყო. — შენე, ეს შმინარა რა ადრე ამდგარა, — გაიფიქრა და ჩაცმა დაიწყო.

პირის დასაბანად ორიოდე ბავშვი ტრიალებდა, ეტყობოდა, სხვები ჯერ არ იყვნენ ამდგარნი. ვიამ პირი დაიბანა. კიბე ჩაირბინა. დღის ვარჯიშზე ყველაზე ადრე გამოცხადდა. მერე სხვებიც მოვიდნენ, შვიცხო მწკრივები. ცივი დილა იყო, მაღალხებს ჭირხში ვადაპკოდა. ბავშვები ფეხებს აბაკუნებდნენ, ხედებს იორთქლავდნენ. ვარჯიში დაიწყო. სერგო არ ჩანდა. ვი ეწოლი ვამო-სახველ კარს თვალს არ აცილებდა. — სად უნდა იყოს სერგო? — ვეღარ მოთმინა. თამაზს ვადაუჩურჩულა:

- სერგო არ დაგინახავს?
- არა! — თქვა თამაზმა და მწკრივი მოათვალიერა. ვარჯიში დამთავრდა. ბავშვები სასადილოსკენ გაიქცნენ. ახმაურდა ჭურჭელი, საკმები. სერგოს სკამი ცარიელი იყო. თამაზი აღმზრდელთან მივიდა, უნდოდა ეკითხა, — სერგო სად არისო, — ვიამ ხალათის სახელოში ხელი წაატანა და გააჩერა:
- არ ჰკითხო.
- რატომ?
- არ ვიცი. საღამოთი ერთად დავვქეით.
- მერე, სად უნდა წასულიყო?
- იქნებ ავად არის და იზოლატორში წვევს?
- არა მგონია. — ბიჭები გაჩუმდნენ.

დასასრული. იხ. „პიონერი“ № 8. 9.

თქვენი ქვეყნის მეზობელი რეჟიმი

კლავდია ლეკლიანი

მხატვარი რეაზა ცუცქერიძე

ნენ. კარკაინ პურს ილუქებოდნენ და კარებს თვალს არ აცილებდნენ.

უეცრად, საყვირის ხმა გაისმა. ბავშვები დარბაზისაკენ გარბოდნენ, ერთმანეთს ეკითხებოდნენ:

- რაშია საქმე?
- რატომ არის სასწავლო შეკრება?

— რა მოხდა?
ვინ დარბაზში შევიდა. დარბაზი გავსე იყო. ამაღლებულ ადგილზე დირექტორი, მასწავლებლები, აღმზრდელი და პიონერხელმძღვანელი ისხდნენ. კუთხეში სერგო იჯდა, სახე ასწიფლებოდა, თვალები ძირს დაეხარა.

კათედრასთან დამრიგებელი იდგა და სერგოს ახასიათებდა:

— კარგი მოსწავლეა, უწყინარია, დავალებებს ზუსტად ასრულებს...

ასევე დაახასიათეს სხვა მასწავ-

ლებლებმაც, აღმზრდელთმაც და პიონერხელმძღვანელმაც.

დირექტორმა მოსწავლეებს წესდება მოაგონა. კვლავ გაიმეორა, რომ ინტერნატიდან თავის ნებით სადმე წასვლა უნდებოდათ აკრძალულია, რომ სერგოს დაწამული მიუბრუნებელია და უნდა დაისაჯოს.

ვი კედელს აკვროდა, იქიდან უსმენდა.—მაშ, სერგო გაპარულა. რატომ, რად გაიპარა, სად გაიპარა?

სერგოს ერთი თვალი შაბათ-კვირას შინ წასვლა აუკრძალეს.

იმ საღამოს, ლოგინში ჩაწოლილი ვი და სერგო დიდხანს ჩურჩულებდნენ.

— ცული სიზმარი ვნახე, — მერე სიზმრა, ვითომ ბებია მომკვდარიყო. უძრავად იწვა და ხმას არ იღებდა. გამეღვიძა. ყველას გეძინათ. იგრავოვ ისეთი სიზმზე იყო, შემეშინდა. ძალიან მინდოდა შინ წასვლა და ბე-

ბიას ნახვა. ჩუმად ავდექი და წავედირად დამსაჯეს? მე ხომ ქუჩაში არ მიხეტილაო, არც არაფერი დამიშავებია. ჩვენებს ისევ ეძინათ. როგორ შეეშინდათ! მერე ჩვენი აღმზრდელი მოვიდა და წამოიყვანა. ვანა ისეთი რა დავაშავე? — ცრემლები დაბალუბით ჩამოსდიოდა სერგოს.

— აღმზრდელისათვის უნდა გითხოვა, არ უნდა გაპარულიყავი, ყველა შეაშინე.

— მორიგე არ გაბიშვებდა. მე კი არ შემძებლო არ წავსულიყავი.

— რატომ არ გაბაღვიძე?

— რა უნდა გექნა?

— არ გავიშვებდი.

— როგორ არ გეხის, არ შემძებლო არ წავსულიყავი, არ შემძებლო იცი, როგორ მინდოდა ბებოს ნახვა? შენ ვერ გაიგებ, შენ ბებო არა გყავს.

ვინა დაფიქრებული მისჩერებოდა სერგოს, — შენ ანა ვერ გაიგებო, — უთხრა სერგომ. რა იცის სერგომ, როგორ ენატრება გიას სახლი, ღვინა

გაკვეთილების დამთავრების შემდეგ ვინა სახელოსნოში წავიდა სამუშაოდ. სახელოსნოში მის მეტი არავინ იყო. ვინა ვაფაციცებით მუშაობდა. უცებ კარს ვიღაცამ მუხტები დაუშინა. ვინამ ნაშუაგვარი სწრაფად შეფუთა. კარი გააღო, სერგო შემოვარდა.

— რა იყო?

— დირექტორმა თქვა, — საჩქაროდ მოვიდესო.

— რა უნდა?

— არ ვიცი. მთელი ინტერნატი შემოვირბინე, სად არ გექმებ.

ვინა გაიქცა დირექტორის კაბინეტისკენ. დირექტორი ოთახში ბოლთას სცემდა და ხელებს იფშვებდა.

— ვინა, სახლში უნდა წახვიდე, დაირიყვს. დედას შენი ნახვა უნდა, შეუძლოდ ყოფილა, — ვინა უხმოდ მისჩერებოდა დირექტორს, დირექტორი კი განაგრძობდა, — ახლავე წადი, ხვალ საღამომდე თავისუფალი ხარ.

ვინა ტროლიბუსში ჩაქდა, სახლისაკენ გაეშურა. მაშ, ღვინა ავად არის. იქნებ ძალიან ავად არის. ვიას დიდი ხანია დედა არ უნახავს. ამდენი ხნის განსაკლებობაში ერთხელ არ იყოთა დედის აზბავი. კიბეზე ასვლისას გულს ბავაბუღი გაჰქორდა. ათავა

ღვინა იწვა. ვინა რომ დაინახა, კარგად ვინ ხელი მისკენ გაიშვირა. — ღვინა — მოლი, შვილო, მოლი — ღვინამ ვინ გულში ჩაიკრა. ბავშვივით ასულკუნდა, თან ნაწყვიტ-ნაწყვიტად ჩურჩულებდა:

კიბე, ოთახის კარებს ეცა. სამზარეულოს კარებში აპოლონის და — კორდელია იდგა, ხელში ჭამი ეჭირა. ვიას შემფოთებული სახე რომ დაინახა, მკვანედ უთხრა:

— რა გუფით შემოვარდი.

— სად არის დედა?

— წევს, ავად არის.

— რა დავმართა? — ვინა სულს ძლივს ითქვამდა.

— შენს ხელში კარგად იქნება?! —

ვიას კორდელიას პასუხზე ბოლმა მოაწვა, ზურგი შექცია, ოთახში შევიდა.

— შვილო, ეს რა ვენი, ვის ხელში ჩავვარდი, რა დამიხსნის ამთვან. დედა ორივე ხელით ჩასკიდებოდა გაის და ხანგაშუებით უჭერდა, ეს დამამწვინებელი მოჭრულითა ვიწვე, კორდელთა ერთ წუთით არ შორდებოდა დედა-შვილს. გამამ ვეღარ მოითმინა.

— დედიკო, უნდა წვაიდეს! — დედამ კისერზე ორივე ხელი მოხვია, ყურში ჩასხურჩალა:

— ნუ დამტოვებ მარტო, შხირად მოდი.

გია დაფიქრებული გამოვიდა ქუჩაში, ფეხებს ძლივსლა მოაფრატუნებდა. დედის სიტყვები, — ნუ დამტოვებ მარტო, — ყურში ჩასწოდა, რა ქანს გამამ, როგორ დიხსნას დედა...

ინტერნატიში სინათლე ჩამქრალი იყო, კარი — დაკეტილი.

— სად იყავი, ბებო, ამდენ ხანს? — ჰქითხა მორიგემ.

— შინ გამიშვეს, დამაგვიანდა...

გამამ დერეფანში ფეხსაცმელი გაიხალა და საძინებელ ოთახში წინდები ამარა შევიდა. ოთახში ყველას ეძინა, ისმოდა ბავშვების მშვიდი სუნთქვა.

მეორე დღეს გაის კვლავ დართეს შინ წასვლის ნება.

კარებში კორდელითა შეეგება:

— ხშირი სტუმარი გაგვიხლი.

— დედა როგორ არის?

— რა თუშვს.

დედას თავზე საბანი წაფარებინა.

მოკუნტული იწვა.

გია დედის ლოგინთან მივიდა, ფრთხილად დაუძახა:

— დედა!

დედამ სწრაფად გადაიხალა თავიდან საბანი და გალიობა.

— მოდი, შვილო, აქ ჩამოჯექი.

გია საწოლზე ჩამოჯდა. დიხარა და დედას აუცო. დედამ გაის ხელები გულში ჩაიკრა. ჩურჩულით უთხრა:

— შვილო, ჩემო კარგო შვილო.

გამამ დედის ხელები ხელში მოიქცია. დედამ ჩურჩული დაიწყო.

— აღარ შემიძლია მეტი... დარჩი ამდამ ჩემთან, — სთხოვა დედამ, — ხვალ კვირა.

— ხვალ ისევ მოვალ, დედა.

კარის დასაკეტად კორდელითა გამოჭყვა.

— როგორ მოვუარო ასეთ მძიმე ავადმყოფს, ეს რა ქირსი ჩავვარდი?!

გია შედგა:

— რა დემართა დედას?

— გულის მანკი აქვს.

კიბე ჩაიბინა, ქუჩაში გავიდა.

სად წავიდეს, ვის რა უთხარა?.. ზარის ღლივს ვითი კარი დაკრიბა, გონს მამინდა მოვიდა. კარი ბაბითიანმა გონსამ გაუღო.

— ვინ გემათ?

— სერგო მასწავლებელი.

— აქ აღარ ცხოვრობს, ბინა მიიღო, ახალ სახლში გადავიდა, — სხანასხუთი უბასუბა გოგონამ.

გამამ კვირადღე დედასთან გაატარა. ორშაბათიდან საავადმყოფოში დაწვენიენ დედას. გაის უხარია: იქ მარტოს ნახავს.

ინტერნატიშ დამბრუნებულს სერგო შემოიყვება.

— რამდენი ხანია მოვიდი, რად დაიგვიანე?

— დედა ავადაა.

— ჩემი ბებო კი წამოღდა, — სერგომ კიბიდან ვეებერთელა წითელი ვაშლი ამოიღო. — ბებომ გამოგინაწავა, მაღე აქაც მოვა. დედაშენიც მაღე მორჩება, ნუ გეშინია.

ორშაბათს გაის ისევ შინ დაუბედა დედა.

ძალზე სუსტად იყო, ვედრებით შესჩერებოდა ხან გაის; ხან კორდელის კორდელითა ახლა თითქოს უფრო აღერსიანად ეკიდებოდა.

— გია, ფანჯარასთან მიმოყვანე, მინდა ვართ გავიხედო, — გამამ დედა ხელში აიყვანა, საბანი შემოახვია და აივანზე გაიყვანა.

— ჩამსდე, შვილო, სავარძელში, დაილღები.

— არა, დედიკო! — დედა ისე მსუბუქი იყო, ისე დაბატარავებოდიყო, რომ გაის გული მოუკვდა.

— გია, ხომ მამბობენ?

— რა დედიკო? — დედამ აღარაფერი თქვა, გაის მხარზე თავი დაადო და გამამ იგრძნო, როგორ ეფრქვეოდა დედის ცრემლები.

გაის ტელეფონით დაურეკეს: — დედა ცუდად არის და საჩქაროდ მოდი.

დერექტორის ოთახში მასწავლებლებს გულყარათ თავი; გია რომ შევიდა, ერთმანეთს გადახედეს. დირექტორმა გაის უფული გაუწოდა.

— ტაქსით წადი, მაღე მიხვალ, დამირიგებელი წამოაყვები.

გია კიბეზე სიბრლით ჩავიდა, ამხანაგებმა თავილი გააყოლეს. სახლში რომ მივიდა, ოთახის კარი ღია იყო. მეწოდებებს მოყვარათ თავი; დედა თავლებდასტუული იწვა ლოგინზე, მძიმედ სუნთქავდა, კორდელითა და აპლონი ლოგინთან იდგნენ. კორდელთან გია რომ დიანახა, დედას ჩახსება:

— კატუშა, გია მოვიდა, შენი გია მოვიდა. — დედამ ძლივს დასწია დამძიმებული ქუთუთობი. თვალისჩინი ჩაქრობოდა, სივრცეში უარსად იცქირებოდა. გია ლოგინთან ჩაიქცეპ, თავი დედის გაციბულ ხელებს დაადლო...

გაის დედის დასაფლავებაზე მოეწი ინტერნატიშ მოვიდა. მოვიდნენ სერგო მასწავლებელი და მისი ძველი ამხანაგებიც.

დაბრუნდა გია ინტერნატიში. იმის შეგრძენმა, რომ მას ქვეყანაზე მასლობელი დამარჩენ ჰყავდა, რომ ის არავის არ უყვარდა, გია კიდევ უფრო მეტად გულჩახვეული გახალა.

ინტერნატიშ მასწავლებლებმა და ბავშვებმა თითქოს პირი შეჭარბეს, ყველა ვანსაყურებულ მზრუნველობასა და ყურადღებას იჩინდა მისადმი. ყველა თხოვდა გაის — სახლში წაშყენოდა. სერგო მასწავლებელმაც მოაკითხა რამდენჯერმე, მაგრამ გია გაჩაგრებოდა და ინტერნატიდან ფეხს აღარ იცვლიდა.

შაბათ საღამოს, როცა დედა ბავშვი სახლში წასასვლელად ემზადებოდა, გაის მორიგემ უთხრა:

— გია, შენთან ვილევ ქალი მოვიდა. — გაის გაუჭკირდა: ვინ ულად მისულიყო მასთან? და როგორ დიდი იყო მისი გაცოცხა, როცა ხელმარში ზურბიბისა და მაიკოს დედა — ელენე შეიცნო.

— ელენე დეიდა! — ძლივს წაიჩურჩულა გამამ და ელენეს წინ დამხავეუსავით დაედა. ელენემ გულში ჩაიკრა გია.

— რამოდენა გავრდილობა, შვილო! — ესმოდა გაის დედა ელენეს ჩურჩული, — როგორ დაივიწყე ყვე-

ლა. ვაჟთ ჩვენ უფრო დამნი-
შვენი ვართ შენთან. — გაის ყელში
რალეც გაეხიზრა. იდგა და ხმას უწე-
ლარ იდგება, ცრემლები მოეძალა.

— გა, შვილო, დღეს მაიკოს და-
ბადების დღეა, შენზე მთხოვა, —
მოიყვანეო. უარი არ მითხრა, შევი-
ლო, მაიკოს არ აწყენინო!

ელენე მორტიც წაეშველა:

— წაიღე, გა, რა გაბაჟერებს აქ
მარტო, ხომ ხედავ, ყველანი წა-
ვიდ-წამოვიდნენ.

— ჩპარა, გა, გველოდებიანი!

ისინი ქუჩაში გამოვიდნენ. რაც
დღეა დაასაფლავებს, მას შემდეგ გა
ინტერნატიდან გართი აღარ გამოსუ-
ლა. თითქოს პირველად ხედავდა
თბილისის ქუჩებს.

რამდენი ხანია, გა ამ სახლში აღარ
ყოფილა. მაშინ ეს სახლი ყველაზე
ახალი და დიდი სახლი იყო ამ ქუ-
ჩაზე, ახლა რამდენი ახალი და ლა-
მანი სახლია ირგვლივ ეს სახლი კი
უსუკე დაქველბულია, დაუკარგავს
სიახლის დიფერენს. კარი ბიბიამ გაა-
ლო. ოთხიდან ერთამული ისმოდა.
ელენე დაძახებდა: — მოიყვანეო!
— კარგში გამოსვლას ერომანეთს
ასწარებდნენ; ზურაბი, მაიკო, ნონა,
ბობოქრებოდა, გასწი-გაჟიმე, კრუზო
და, ვინ გინდათ, რომ აქ არ იყო.

— დასაბელით, დამანახეთ! — შე-
უტია ბებიამ შემოსვით ბიჭებს.

მოსუცებულა ბებიამ, თვალები ჩა-
ჭრობია, ბერძულად დაუქუყულებს,
ხმაც შეცვლია, ბიჭებსაც გამოცვლი-
ათ ხმები, მაიკო კი დგას თვალმება-
წყვინებულად, სახეაწითლებული,
იღიმება, ლოყვებზე ფოსოები მის-
ჩენია. ვინ თვალში შევლოო გას-
წვრილ წერს, სათუთ მხრებს და გა-
მოწვილებს ხელს ხელი შეგაბია.

— რა იყო ბი, ვერ იცანი მა-
იკო? — უთხრა ელენემ. გა ჰპარხა-
ლოვით გაწითლდა, მაიკოს მხერა
მოაკლდა, მაგარამ თვალმები კვლავ
მარტო მაიკოს ხედავდნენ.

— ეს, პატარა იაა, — დეიდა ელენე-
ნემ პატარა გოგონა მიიყვანა გაის-
თან, — შენ ამას ვერ იცნობ, ეს
რომ ქვეყანაზე მომბრძანდა, მის შემე-
დგე ჩვენიან აღარ ყოფილხარ.

— მომბრძანდით, ოთახში მომბრძან-
დით! — აფუსფუსდა ბებიამ.

მაიკოს შემოსულნენ. კრუზო —
ჯმუხა, ჩახსკენილი ბიბია. ზურაბი
ისეთივე წვრილი, მალალი და მხრებ-

ში ოდნე მოხრილია, როგორც ოდენ-
ულა. გასწი-გაჟიმეს დონდლო შეხე-
დულბა ჰქონდა. ბოლოქანქალა კი
ყველაზე მომხიბლავი იყო, მას მო-
კვრო კოსტუმი უცია. მისი შავი თმა
ელექტრონის შუჭვე მრავალჯერად
ივლიდა. მას ახლა ბოლოქანქალას
ივარ ეძახდნენ. „ნეტავ თავის ძველ
სახლთან ერთად დაივიწყა მამებლარ-
ობამ, თუ ისევ ისეთია? — გაიფიქ-
რა გიამ. ალიკა მაიკოს გვერდით და-
ჭადა, თავი თავისუფლად ექიარა, გო-
გონების ყურადღების ცენტრში იყო.

„ბოლოქანქალა ისევ ბოლოქანქა-
ლად დარჩენილია.“ — დადაწვივდა გი-
ამ და მხერა მის გვერდით მჭდომ მა-
იკოზე გადაიტანა.

კარგა ხანია გაის ცხოვრებაში ასე-
თი დღე აღარ ყოფილა...

ამ დღიდან მოყოლებული გა მო-
უთმუნდა მოელოს ყოველი კვირა
დღის მოსვლას. ექვარება დეიდა
ელენესთან წასვლა, ექვარება მაიკოს
ნახვა, თვალწინ უდგას მისი სხივი-
ანი აგალობა, მხრებზე ჩამოყრილი
ხვეული თმები. მაიკოსაც ისევე უჩ-
ნელად ლოყვებზე ფოსოები, როგორც
დღესაც უჩნდებოდა ერთ დროს... გა
ყოველ კვირა დღეს დეიდა ელენეს-
თან ატარებს.

ამ წახათ საღამოსაც უცნაურად
მოუნდა დეიდა ელენესთან წასვლა.
დღესაც ებრძოდა თავის თავს: დღეს
წასვლას რა ჰქუა აქვს, კვირა დღით
წავალ და მთელი დღე იქ ვიქნები,
მაგარამ ცდუნებას ვერ გაულოო და
ინტერნატის კბე ჩამოაბრძნა. ტრა-
მეიას შეატა, უკანა ბაქანზე იდგა
და გრძნობდა, გულის ბაგა-ბუგი
როგორ უერთდებოდა ტრამეიას
ბორბლების ხმაურს და ორივეთ ერთ-
ვად, თითქოს ვიღაცას გამოსკავ-
რებოდა, იმეორებდნენ: — მივიდვიარ,
მივიდვიარ, მივიდვიარ. — ჩამოხტა,
ზურაბის სახლამდე სირბილით მი-
ვიდა და ერთბაშად, ელანაკარავით
შედგა: ესარბაზო კარის წინ მაიკო
იღგა, გვერდით ბოლოქანქალა ელ-
და, რაღაცას ხელეების ქნევითა და
ადელეებით ელბაარაკებოდა. გა
მომბრუნდა და ისე გაიქცა უკან, თით-
ქოს ვიღაც მოსდევდა და იმას გა-
წირობდა.

ინტერნატში მივიდა, ლოკინე
გულბამა გაწვა, თვალმები დახუჭა.

ახლა ვიღაც აუჭანდა და მოსვენებას
არ აძლევდა: — ახა, რად გამოქცი-
ე, უხსიანო და გიჟი ხარ!... დღესაც
მოიქოთო, სერგო მასწავლებლბე...

არა, არასოდეს აღარ წავა დეი-
და ელენესთან: ვაღბრუნდა და ფა-
ჩარას მიაყარო თვალთ, საღამაც
მთვარე ემპაქრად იქვრებოდა. —
დაამიანის სიცოცხლე ცარილია, თუ
მას სიყვარული არ ავსებს, — გაა-
ხენდა გაის საღაცე წაკითხული. დე-
და უყვარდა — დაკარგა, უყვარდა
მასწავლებელი — დაშორდა. არა,
დღესაც ქვეყანას ურჩევნია სერგო
მასწავლებელით, მანანაველიც, სხვა მ-
სწავლებლებიც. მაგარამ არა, რაღაც
სხვა უნდა გაის, უფრო მეტი, უფრო
ახლობელი. მომბრუნდა მარტოობა.

დღითი აღრინად გამოვიდა ინ-
ტერნატიდან. ელენე ედიღასთან მი-
ხვალა ჯერ ადრე იყო. ვერის პარკში
შეიდა. პარკში მარტო მოხუცები
და ჩვილები იყვნენ. ვინ სკამზე ჩა-
მოკლა და უყურებდა მჩრეფარე შად-
ვიანობა, რომლის შეხვეტი ვერცხლის
ძავევებით ეშვეობდნენ ძირს და
მზის სხივებზე ელავდნენ.

...გია სირბილით ავიდა კბეზე თან
იმეორებდა: — იქნება, არ იქნება —
მოაკლდება, ერთ დროს ასევე სირბი-
ლით ადიოდა ამ კბეზე, თან სველი
ბუ ჰყავდა გულში ჩაქრული. მაშინ
მთელი უზენი ბავშვებისა ყუთინი
აძლიებდა, ახლა კი ირგვლივ სიჩუ-
მეა და მარტო გაის ფეხის ხმა არ-
ღვეს მყუდროებას.

— გა, შვილო, მოდი, მოდი —
აფუსფუსდა დეიდა ელენე. — შინ
არაფინ არა: ია მამამ ციკრში წაიყვა-
ნა, სხვებს კი ალიკამ გამოუარა, ჯა-
რზე წაივინდა. არა, შვილო, არ წა-
ხენ ვიდე, განა ჩემთან არ შეიძლება ყო-
ფნა? თუ მოგებზრდეს, აი, ბავშვე-
ბის თოხანი.

გია ზურაბის მაკვლას მიუღდა და
კითხვა დაიწყო, მაგარამ, როგორც კი
დეიდა ელენე ოთახიდან გავიდა,
მაშინვე მაიკოს მაკვლასთან გაჩნდა.

დასცქეროდა ვიგნებს და რვეუ-
ლებს, ხელის ხლებას ვერ ბედავდა,
იცვალა, რომ აქ ყველას და ყველა-
ფერს მაიკოს ხელები ეხებოდა.

ში ლევანი დაბრუნდა; ჰადრაკს
მიუჭვნენ და დროც შეუმჩნევლად
გავიდა. ბინდის ჩამოწოლასთან ერთ-
ად, აწარხილდა დეიდა ელენე, არ
უსენებდა ჰადრაკის მოთამაშეებს:

— რა იქნენ ბავშვები, რად იგვი-

ნებნის იქნებ სადმე დაამტვრია იმ თავჯირაინა ბიჭმა.

შუბი ააწივს. ძია ლევანსაც დეტუკუ მწიფვარება, ჭადრაკის თამაშს თავი დაანება, ბოლთასა სციმდა და ხანგამოშვებით ყურს მიუვადებდა კიბეზე აბეილ ხაურს. დღიდა ელენე-ნამაც თავი ანება წუწუნს და ერთ-ვად საათს მისჩერებოდა, ხან აივანზე ვავილოდა, ხან შემოსასვლელ კარს მიაწუწუებოდა. ვია ჩუმად იქდა, ისიც საათს მისჩერებოდა.

— ვია, წამოდი, შეილო! — სავარძლიდან წამოიჭრა ელენე.

— სად მიხვალ? — ვედრებით შეხედა ლევანმა.

— არსად.

ისინი უხმოდ ჩავიდნენ კიბეზე. მანქანები წყნარად მისრიალებდნენ ქუჩაზე. ელენე თვალმოუცილებლად გასცქეროდა გზას. ვია სადარბაზო კარს მიეყრდნო და არაფერზე არ ფიქრობდა, ჩუმად მანქანებს ივლიოდა. არ გაუგიათ, როგორ ვაჩნდა მანქანა მათ წინ. ისინი მაიკოს შეძახლმა გამოარკვია:

— დედა! — მანქანიდან გადმოსულ მაიკოს ხელში მინდვრის ყვაფილების ვეებერთელა თაფლად ეჭირა. სახე ყუაჩოსავლი ასჩრდილებოდა. მაიკო დედას მივარდა, ცალი ხელი მოხვია. — გვაპატიე, დედიკო, შეგაშინეთ? — ახლა დანარჩენებაც გადმოვიდნენ და დედა ელენეს გარს შემოეხვივნენ.

— ვია, შენც აქა ხარ? — მიუბრუნდა მაიკო ვიას და ლოყაზე აკოცა. ვიამ გაფართოებული თვალები მაიკოს მიაშტერა, მაიკო ისევ დედას მიუბრუნდა და გაცხარებით ვამბობდა რაღაცას. ვიას არაფერი არ ღმეროდა, ლოყა ეწვოდა და თავბრუ ეხვიოდა, უტყარად ხელი ლოყაზე მიიღო, თითქოს ეწინა, მაიკოს კოცნა არსად დაეკარგოსო, და ვაიქვა. ვია ვარბოდა, ვარბოდა სულმოუთქმელად, ლოყა ეწვოდა და ეგვანა — ვარშემო ყველაფერი ტრიალებსო.

საწეიმოდ მორთულ ინტერნაციონალურ უამრავი სტუმარი მიეშურებოდა. დღეს ინტერნაციონალურ ულოცვლა გზას კურსდამთავრებულთა პირველ გამოშვებას.

ახალ კოსტუმში გამოწყობილი ვია სამკერვალოდან გამოვიდა. მსუბუქი ნახევრებით მიდიოდა ინტერნაციონალურ ალმებით მორთულ შესავლელში შეჩერდა.

კიბის თავში მდგარ ვეებერთელა სარკეში თავისი გამოსახულება დინანახა, თმაზე ხელი გადაიხვა, წელში გასწორდა, კმაყოფილმა გაილიმა, გაახსენდა პირველი დღე ინტერნატში: მანინაც ასევე ჩანდა ამ დიდ სარკეში, როგორც დღეს. მანინედილი ვარუჭული, ვამხდარი ვია, შეუნიხებულ თვალებით, ახლანდელს შეადარა და კიბე აირბინა.

გაჩიარდნებულ დარბაზში ხალხს ბლომად მოუყარა თავი. ფუტურს საკსავით ზეზუნებდა დარბაზი. ვიამ მიმოიხედა. მაიკოს ეძებდა. და აი, კარებში ერთად შემოვიდნენ ბოლოქანქაშა და მაიკო. მალემა, მხარბე-ნიანმა, კოსტა კოსტუმში გამოწყობილიმა ალიკამ ყველას ყურადღება მიიქცია. ვიას გუხნა ვაწუხდა. შემოსულებს თვალად აჩიოდა. მაიკო თვალთ ვილაძა ეძებდა, ვია დანახა და მისკენ გამოეშურა. მაიკოს ცისფერი თვალები მხიარულად უტყობებდა, ილიმებოდა და ლოყებზე ფოსოები უჩრდებოდა.

— ვია, როგორ გიხდება ახალი კოსტუმში გამოცდული ვარა.

ვიამ ვაილიდა და არაფერი არ უპასუხა.

— დედა და მამაც მოვლენ, მე აღარ დედაცადი, მეჩქარებოდა, — სულმოუთქმელად ტიტინებდა მაიკო. ვიასაც უნდოდა რაიმე სასიამოვნო ეთქვა მაიკოსთვის, მაგრამ ახლა ყველა სიტყვა დაავიწყდა. ახლა მხოლოდ მისი თვალები ღამბარებდნენ. მუსიკის ტლიერმა მანქანა დაშფარა მაიკოს ძლიერ... მათ წინ ალიკა ვაიჭობდა და მაიკო საცეცავოდ ვაიწვია. მაიკომ თავი ვაიჭინა, ვიასკენ მობრუნდა. ისინიც მოცეცავებებს შეუერთდნენ.

დაპქორდნენ დარბაზში, მათთან ერთად ტრიალებდა ათასფრად აფერადებული დარბაზი. ვია ვედარაფერს ხედვდა მაიკოს მომდინარე სახის ვარდა. თითქოს ფრთები შეესხა ვიას. არა, ის და მაიკო კი არ ცეცავდნენ, ფრინავდნენ, ვიას უნდოდა, მუდამ ასე ეფრინათ, მუდამ ასე ბედნიერი ყოფილიყვნენ. ვიამ უტყარად სერგო მანწავლებელს შეაწწო თვალი. ის მარტო იღვა, კედელთან, დაფიქრებული სახე ჰქონდა. ვია მიხვდა, რომ სერგო მანწავლებელი მასზე ფიქრობდა. მიხვდა და ერთბაშად მოუნდა ახლოს მისულიყო ამ ჭადრაკ კაცთან და მეტრდში ჩაეკროდა. სერგომ თითქოს იგრძნო ვიას დაფინებული მწერა, მათი თვალები ერთმანეთს შეხვდნენ. შეხვდნენ და სერგოს ტრემლებით დაბინდულმა თვალებმა კი არ დანახეს, არამედ ვულმა უგრძნო, რომ ვიას თვალში ახალი შუქი ჩამდგარიყო შუქი სიეთისა და ბედნიერებისა.

სოქი

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

ბივი ძნლაქა

— რთველიაო,
 რთველიაო!
 — გამოდიო,
 გამოდიო!
 ბალში შუქმა გაიელვა,
 რა ხილია, რა ხილი.
 — აბა ჰეო,—სიმინდიო!
 აბა ჰეო,—ყურძენიო! —
 არი ერთი ფაცი-ფუცი,
 ყიყინა და ძახილი.
 დატრიალდა დიდ-ბატარა,
 ბიჭი გარბის წყაროზე,
 მტყნავებთან დროზე მისვლას
 ველარ ასწრებს მეხვავე,—
 გოღორს ციმ-ციმ აუწევენ,
 მიიჭრება კალოზე,
 დაახვავებს ტარობს და
 დაიძახებს:
 — ეხლავე!
 მიმოქრან მანქანები,
 ზოზინებენ ურმები,
 შემოდგომა მოჩითულა
 მოყვითალო ფერებით,
 — პარიქაო, პარიქაო,
 გაწვიმდაო, გათოვდაო! —
 და იესება ხვავ-ბადავით
 ბელღები და ქვევრები.
 — აბა დელი დელიაო,
 რა ლამაზი რთველიაო...
 ერთმა ბიჭმა დანა დადო:
 — ყურძნის კრეფა ძნელიაო,—
 გამეცინა...
 არ ვიცოდი,
 მითხრეს:
 ქალაქელიაო!

ქვემო ქუჩა

წუგზარი ხალისით წამოდგა ლოკინიდან და მელეს საწოლთან მიიჭრა.

— მოზარდ მავუტრებელთა თეატრში მივდივართ, ჩქარა!

და აი, სახეგაბრწყინებელი და-ძმა ფეხშეწყობილი შიამიჯებს ქვაფენილზე.

მაღე მათ დამართი ჩათავეს და მეტროპოლიტენის სადგურ „ოქტომბრის“ ვესტიბულში შევიღვნე.

ჩემი დუღუნით ადი-ჩადიოდა ესკალატორი — გიგანტური მოძრავი კიბე, რომელსაც განუწყვეტლივ ჩაჰქონდა მიწის სიღრმეში ვინ იცის რამდენი ფიჭვი, ოცნება და სიხარული, — ჩაჰყავდა და ამოჰყავდა ადამიანები.

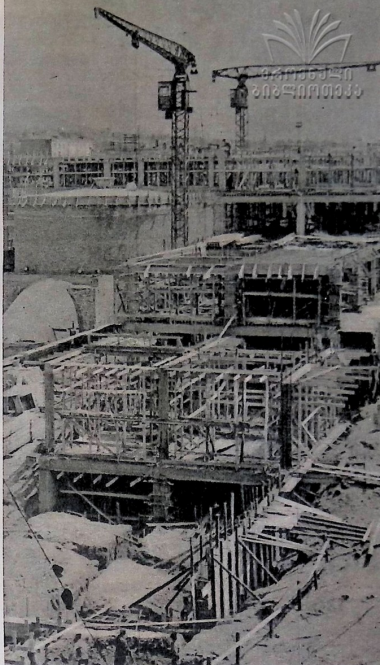
მედიკოს ნუგზარისათვის ხელი მაგრად ჩაეკიდნა და პირდაღებული, შიშნარევი ღიმილით მიჩრებოდა ესკალატორს.

იგი პირველად ჩადიოდა მეტროში.

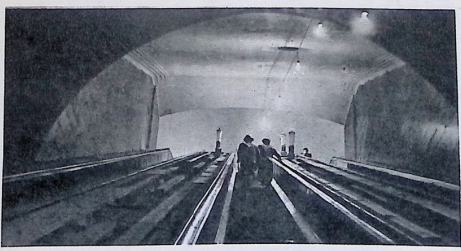
— ექსკალატორზე ჯერ ერთი ფეხი უნდა შედგა და მეორე მეორე ფეხზეც მყისვე უნდა მიაყოლო, — აი, ასე, — უხსნის ნუგზარი მედიკოსს.

ბავშვები ესკალატორზე შედგნენ, და თავდავიწყებით ჩაემგნენ მიწის სიღრმეში.

— აბა, თუ დათვლი რამდენი საფეხური იქნება? — ეკითხება

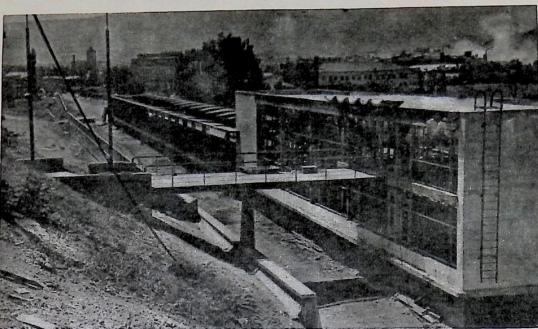

მშენებლობა რკინიგზის სადგურის მოედანზე.

მედიკოს ნუგზარს.
 — ასორმოცდაათია, — დაბეჯითებით პასუხობს ნუგზარი.
 — საიდან იცი?
 — უკვე დავთვალე.
 — სტყუი.
 — თუ არ გჯერა, შენ თვითონ დავთვალე...
 რამდენიმე წამიც და... ბავშვები უკვე მიწისქვეშა სადგურში არიან.

◀ სადგური „მარჯანიშვილის მოედანი“. ესკალატორი.

სადგური „დელუბი“.

„მე მეგონა ყველა სადგური ერთმანეთს ჰკავდა, მაგრამ მოტრეკველი ეს სადგური სულ სხვანაირია. მანეთს ეჭირებებიან სილამაზით“ — ფიქრობდა ნუგზარი.

ფიქრებიდან მედიკომ გამოარკვია. მან კედელზე უზარმაზარ საათს მოკრა თვალი და მისცინა სემპტაკლი გაბსენდა.

ესკალატორთან მიიბრინენს. მედიკომ მოძრავ კიბეს თვლი ააყოლა.

— უჰ, რა ღრმა ყოფილა ეს სადგური! — თქვა მან.

— აბა, რა გეგონა, ჩვენ ხომ მტკვრის ქვეშ გამოვიარეთ, — უპასუხა ნუგზარმა.

— მტკვრის ქვეშ?! — გაოცდა მედიკო.

სწრაფად გადაკეთეს ჭეჩა და სემპტაკლს სულზე მიუხსრჩია.

იმ დღეს მოხარად მაყურებელთა თეატრში გახტანებ გოგოლამვილის პიესა — „წერილები“ გადიოდა.

ეს ის პიესაა, მოსკოვში, საბავშვო თეატრების საკავშირო დათვალეობებზე პირველი ხარისხის პრემია რომ დაიმსახურა, — უთხრა ნუგზარმა მედიკომს.

სულგანაბული აღენებდა დარბაზი თვალს ხიროსიძელი ბავშვების თავდადებას იმ დღილი საქმისათვის, ქვეყნად მშვიდობა რომ ჰქვია...

„მშვიდობის დროს ადამიანები კოსმოსს იბყრობენ და მიწისქვეშა ქალაქებს აგებენ, ომს კი მხოლოდ ნგრევა და უბედურება მოაქვს“, — ფიქრობდა ნუგზარი.

ბავშვები, რა თქმა უნდა, ისევ მტრითი დაბრუნდნენ სახლში.

მეღვა მთელი დღე ვერ ისვენებდა, ერთ ადგილზე ვერ ჩერდებოდა, მო-

— იცი, მედიკო, ამ სადგურის არქიტექტორი ვინაა?

— საიდან უნდა ვიცოდე.

— თამაზ თევზაძეა.

მიზიზღულია ეროვნული სტილის გათვალისწინებით აგებული ეს უზარმაზარი დარბაზი. უშველებელი სვეტები თეთრი მარმარილოთა მონიკრეფებული, ხოლო იატაკი წითელი გრანიტისაა. ფერთა ეს შეხამება საოცარ სილამაზეს ქმნის...

ირგვლივ მყოფნი ვერ ფარავენ სიხარულსა და აღტაცებას.

— რა სუფთა ჰაერია, — წამოიძახა მედიკომ.

— ვერა ხედავ, სვეტებსა და თაღებს შორის რომ ლამაზი ყუთებია? ისინი ვენტლატორებია — დღე და ღამე მუშაობენ...

ამასობაში ცისფერი ვაგონებიც ჩამოვდა და ბავშვები დღის სინათლით გაირიადნებულ გვირაბში გააქროლა.

ნუგზარს და მედეას თავი ზღაპარში უგონათ.

— გაბსოვს, ნუგზარ, — თქვა მედეამ, — ქუთისში ვახტანგ ბიძიამ სათაფლიაზე რომ წაგვიყვანა?... ჰოლდა, სათაფლიას გვირაბი გამახსენდა, ხომ ლამაზი იყო, ა? "

— სულელი, სათაფლია აქ რა უშაშია, — უთხრა ნუგზარმა.

— იქაც მიწის ქვეშ ვიყავით და აქაც მიწის ქვეშა ვართ.

— რა შედარებაა, — ტუნაბზეკით თქვა ნუგზარმა, — იქ ყველაფერი ბუნებრივია, აქ კი...

— ვიცი, შენ გინდა თქვა — ადამიანმა გააკეთათ.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ბავშვები უკვე მეტროპოლიტენის სადგურ „რუსთაველზე“ იყვნენ. ნუგზარმა ისევ გამოაჩინა თავისი ცოდნა:

— ამ სადგურის ატორები ლ. ჯანელიძე და ო. კალანდარიშვილია.

მედიკოს მზერა კვლავ კედლები-საკენ გაექცა. თვალი მოსჭრა სალიეთის წითელმა მარმარილომ და შავი გირანტიის იატაკმა.

მარცხნიდან მარჯვნივ:
სადგური „თელავი“, მატარებლები აქედან შევლენ მეტროში, სადგური „მარჯანიშვილის მოედანი“, ესკალატორი.

უთმენლად ელოდა მამის დაბრუნებას.

მის ჩასვლისას მამაც დაბრუნდა. — მე მოზარდ მსაყურებელთა თეატრში ვიყავი, ნუგზარმა წამიყვანა, მეტროთი ვმგზავრეთ, — ერთბაშად მიიყარა მედიკომ.

— მეტროთი? მოგეწონა მერე?
— ძალიან. იცი, მამა, რა ლამაზია?
— ვიცო...
— როგორ იქნება ქართულად „მეტრო“? — იკითხა ნუგზარმა.

— მეტრო—მეტროა, ხომ, მამა? — თქვა მედიკომ.

— მეტრო ანუ მეტროპოლიტენი, შვეიცრებო, ბერძნული სიტყვაა და ქალაქს ნიშნავს.

— მართლაც ქალაქია ჩვენი მეტრო, მიწისქვეშა ქალაქი! — აღტყეებით თქვა მედიკომ.

— სად გააქეთეს მეტრო პირველად? — იკითხა ნუგზარმა.

— მეტრო პირველად ამ ასი წლის წინ გაიხსნა ლონდონში. იგი მამის ძილზე უბრალოდ იყო მოწყობილი. გვირახის სიგრძე სულ სამხახევარ კილომეტრს უდრიდა. შემდეგ იგი გააქეთეს ამერიკისა და ევროპის დიდ ქალაქებში.

— მოსკოვში როდისღა გააქეთეს? — იკითხა მედიკომ.

— მოსკოვში 1935 წელს გაიხსნა პირველი ცამეტი სადგური. მოსკოვის მეტრო ულამაზესია მთელ მსოფლიოში.

— ჩვენი მეტროც ლამაზია, — თქვა ნუგზარმა.

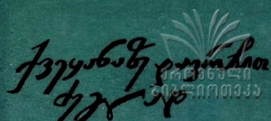
— დიდებული საქმე გაქეთდა, შვილებო. დიდებული. მეტრო ყველაზე განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს.

— რატომ? — შეეკითხა ნუგზარი.
— ჩვენი ქალაქი სიგრძივ იზრდება, მეტკვრის ხეობას გასდევს, სივრცეში მთები არ აძლევს გასაქანს. ჰოდა, ახლა უკვე, როგორც იცით, ავტომობილები საზოგადოებრივი ველებიდან კრწანისამდე გადაქიშული.

ხალხი კი...
...ზოგი, მაგალითად, კრწანისში ცხოვრობს და ავტომობილს მუშაობს. ზოგი გადაუდებელი საქმე აქვს ქალაქის სხვა უბანში, ზოგი ლბინში ადგიანდება, ზოგს ჭირში. გზა კი... მხოლოდ მეტკვრის გაყოლებითაა ორად-ორი ძირითადი ქუჩა, ისინიც ქალაქს მთელ სიგრძეზე ვერ გასდევენ...
— ახლა კი, ღრმადღეღში რომ ჩავეშები, ხელად რუსთაველის მოედანზე ამოჰყოფ თავს, — ტაში შემოჰყრა ნუგზარმა.

— ეს, ბავშვებო, მხოლოდ დასაწყისია, ჩვენი მეტრო თანდათან გაშლის ფრთებს, ლენინის მოედანსა და ავლაბარს დააკავშირებს, მერე ვაყვინძავს და საბურთალოს...
— ჩვენი სადგური სხვანაირია, სულ ორ ჰეავს სადგურ „რუსთაველს“, — თქვა მედიკომ.

— პო, შვილო, ყველა სადგური განსხვავებული იქნება, განსხვავებულიც და ერთმანეთს მსგავსნიც, ისე,

თბილისის მტკვრის მონაპოვანას
« ხეობიძულას წყალი მისვამს, მცხეთა ისე ამოვიდა, დამიჭირეს, მკლავი მომჭრეს — რატომ კარგი აგოვია. — ნატახტარის წყალი მისვამს, ოსტატს — შენი ყალიბისას, თბილისის ქვეშ გვირახებუი გაეიყვანე ლარიგითა, ყველა ბოძზე მარმარილოს ცისარტყელა გადავქევე, ქუჩურ დაგვიხ ვარსკვლავები და ცის გუმბათს ვაუჯობრე. »
მე ვიყავი ყიფიანი, ვაშაძე და კობახიძე, თბილისის ქვეშ კიდევ ერთი თბილისი რომ ვავლივქი. ქვეყანაზე დაგრიით ძეგლად, დრო-კამისან გამოცდილი, — შენ — მარჯუნამოკვეთილი, მე — მარჯუნადლოცილი.

გიორგი ნეკრუელი.

როგორც ჩვენი რესპუბლიკის — საქართველოს სხვადასხვა კუთხე.

●
ამ მოთხოვნილი ამბავი ფანტაზია არ გვემართ, ჩვენი მხოლოდ ოდნავ გავუსწართ დროს — სულ ორიოდე თვით. ნუგზარი და მედიკომ მალე იმგზავრებენ მეტროთი. ამ წლის ბოლოს, ქუჩებისა და მეტკვრის ქვეშ დაუდღაღავად აქროლებენ მიწისქვეშა რაშები. ერთდოულად დაიწყება მაჯისცემა შვიდი მიწისქვეშა სადგურისა...
მერე...
მეტროპოლიტენი უფროდაუფრო გაშლის ფრთებს და დასერიავს თბილისის ქვეშეთს, შემდეგ კი — რკალად შემოერტყეება მას.

გიორგი მესხიშვილი.

ვეღღაში იქცა გვერდზე გადაბრუნებულად, გვერდის შუბლიდან მხოლოდ გული და იოთახი ნაწიხვებისა გორის წებოკრბლიდა.

მიბუტმა თვალები ვახლდა და სიბრძული გაბრწყინდა. გოგონას ახალს, სისურვებთან დაძვინდა. ხედავს მისი და თავზე გადასუნი.

სივ ვეღღაში იქცა გოგონასავე შილიც თავი მიაბრუნა. მხრე მისი პირს მუდრა ჩაქვიდა.

გოგონა აბრძვიდა. მოხუცი თვის ძაღს ატანდა. პატარა მოხახვს არ აწივდებოდა.

სივით დაბრუნდა. იოთახი თავის წებოვით. მიხუტებდა დანართს იქნად ვერ აღწევდა ქრის ხეობას.

აღწეწე იმ გარდა საათი და ამ ძლიერ წაყრა. მოხუტმა თვალები დახუტა. ისევ ჩაბრუნულია ქონდა გოგონას მუდრა. მუდრადა, გატარებდა, თითქმის ხატიდა.

გოგონას აფრიადა ვერ ვერცხდა მოხუტმა ტრეხები აბრძვიდა, გოგონას თვალია.
— შემს გაზრდას, ნანდ გუგული და შიი მღვირსი დაწეწი წაყაიძე.
გოგონამ „სახალი ვახუშტი“ დამატება გადმოიღო.

იანია
გოგონას მოსაზრება
გადასმულია
199
ფურცლისადა

ბავშვების ფიფი მეტობაში

ლოგოში ავადმყოფი იქცა, თოვლითი თეთრი მონაკრისი და დიდებული სახლი.
ამ წუთს, ამ მომენტს.
მოხუტს მწეობა სათლე ადვილ სახე.
იოთახი ღვთობის სიშვედილი და უწრაფო სი-
სურთივ სურვილად.

ავადმყოფი სივ კვი იყო, მას მიიღიანდ შევესო სწორად თავისი გართობა.
გოგონა გახლებული იქცა და ცხელია. მიხუტეს კი საჩუქრებისგან იქცა.
სივ სურვილი არსებობს სანძინად ხელები ახრავს და გულს მიახვებდა.
სწორად გვეს უბრძვიდა ვახა. სწორად თავთან მოხუტს სწორად ხალხის იყო სწორად გადასმულია.
ავადმყოფი თვალები უწმინდად დახუტულია ქონდა. როცა თვალები გახუტდა, აქედან ხალხის ყველათა თავიდან მიახვებდა.

არბილს პირველ გვერდზე მოთავსებული იყო შიის ღვეტი „არწვეს“, და აღმტარებელი წყობითა:

„ამ შეგუბონდე, არწვე,
და დროს სივსადას ვერბა
შეის უბრძვი ჩაბრუნულია მხოლოდ
ჩაბრუნებე დავაწერა.
მეგონ მეს უფარ ველს და თვალი
შეკრავ ამ შეგუბონდე,
გაბრუნებულა წაქვიდა.“
სივითა მღვირსი ვერცხდა... (იხ. დავით კახაძის „იკონი ვეგენსწეობა“, მოგონათუბა, გვ. 103).

— რაღესაც ამ ღვეტს კითხვობდა, მისი იკონი თვალები გახუტებდა. სანძინებში იღებოდა. არ დაელოდე სივს, მანამ მისი ჩივილი უფარ იყო მისი შეწინააღმდეგება შიის გელის ძივებზე ავადმყოფი ვეღღა.

სივითა... (ქართულ ნაწილები კახაძის — იკონი ვეგენსწეობაში გამოცემის შედეგად — მოგონათუბა).

სივითა მღვირსი ვერცხდა — მოგონათუბა. როცა რომ ის მისი ავადმყოფი მიხუტეს, იყო იკონი ვეგენსწეობა. — დავით და განა შიილიც იმ ვეგენსა — ვეღღა მიახვდა, თვალებზე მოხუტებდა მისი იკონი. სისურვებელი სწორად მოხუტებდა და მისი სახლი ვახუტებდა ვეღღა. მისი ძივებში, ვეღღა სანძინს — სანძინს, რომელიც სანძინის შედეგად მან თავისი დღე ცხოვრება, რომელიც თავისი ვეღღა გული იმ ჩინებულ აფრიადას იმ ვეგენსა მისი სანძინის შიის ღვეტი „არწვეს“.

სივითა მღვირსი სანძინს ვეღღადა, სანძინის გართობა მღვირსი იკონის სიტყვებით ვეღღადა. სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა. სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

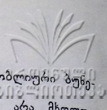
სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

არბილს პირველ გვერდზე მოთავსებული იყო შიის ღვეტი „არწვეს“, და აღმტარებელი წყობითა:

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

სივითა მღვირსი სანძინის სიტყვებით ვეღღადა.

ბავშვის სმენას ჩასწვდა დედის ბავთვადან, იყო ქართული სიტყვა, და ის სიტყვა იყო პირველი თვალმარაგალიტი „დღეღინის“ საგანძურში.

გარანაში უსმენდა პატარა იაკობ ქარის ზუზუნს, ითვლიდა ცაში ვარსკვლავებს, ყურს მიუგდებდა დამიით სახლის სახურავზე წვეთის წყარუნს... ის ცა და ის მიწა ავსებდა ბავშვს ინტერესით — შეეცნო თვალბილული; ის ცა და ის მიწა იყო ბუნების საიდუმლო წყენი, რომლის წყაობისაგან უნდა დასწავებოდა პატარას გონება და პატარას გული. და იქ გაითვალა ამ წყენის პირველი ფურცელი. ეს იყო იაკობ გოგებაშვილის „ბუნების კარის“ პირველი ფურცელიც; იქ შეიღო ბუნების კარი...

მშობლიური ენა, სამშობლოს მიწა-წყალი, ხალხის გულისთქმა და ნაზრები იყო ის ნოყიერი ნიადაგი, რომელზეც აღმოცენდა იაკობ გოგებაშვილის დიდი შემოქმედება.

იაკობ და დედაენა, იაკობ და მშობლიური ბუნება ერთი მთლიანია, განუყოფელია.

იაკობ გოგებაშვილისათვის ენა იყო არა მხოლოდ სურათების საშუალება. ენა მას მიაჩნდა ხალხის ურთიერთობის საშუალებად, ერეგულად თვითმყოფლობის საჩუქრად. იაკობს ღრმად სწამდა, რომ ეროვნული ენის გარეშე ადამიანი მოკლებულია ეროვნულ ნიადაგს. დედაენასთან ერთად ადამიანი იწოვს და ითვისებს, როგორც მიწიდან მცენარე, ყველფერს. რაც საჭიროა მისი სიცოცხლისა და ცხოველმყოფელობისათვის.

დედაენით ხდება ადამიანი თავისი ხალხის ნაწილი, მისი გულისფთქებისა და ნაზრების თანხაირი. დედაენა ის ქალთქარია, რომელიც ადამიანს მტკიცედ აყენებს მყარ ნიადაგზე, ხელს უწყობს მთლიანი ბუნების, მტკიცე და ძლიერი პიროვნების ჩამოყალიბებას. დედაენაზე ადამიანს უადვილდება აზროვნება, ფიქრი და

გიგიაშვილის წარმოშობა

გამოჩენილი ქართველი პედაგოგი და სახვავო მწერალი იაკობ სვიმონის ძე გოგებაშვილი არა მარტო საზოგადოებრივ და სამწერლო მოღვაწეობის ასპარეზზე, არამედ პირად ცხოვრებაშიც სიფაქირობით, პატივისცემითა და მისხაპი თავმდაბლობით ხასიათდებოდა.

ქვემოთ მოყვანილი ეპიზოდები ნათლად მოწმობენ ამას.

1900 წლის 19 აპრილი იყო. იაკობ გოგებაშვილი ჭერ ლოგინიდან არ ამდგარყო, როცა მსახურმა დილით აღერ გახზე, „ივერიის“ ახალი ნომერი მოუტანა. იაკობმა თვალი გადაავლო გაწვით და პირველ გვერდზე ქრონიკის...ახალი ამბები... — წაეკითხა: „როგორც შევტყუეთ, ბნ იაკობ სვიმონის ძე გოგებაშვილის პატივისცემემთ, მისდა პატივსაცემლად, მისის სალიტერატურო და საედიტორო ასპარეზზე მოღვაწეობის მწ წლის შესრულების გამო, განუზრახავთ სადღეს გამართონ. სადილის გამართვის დრო ცალკე იქნება გამოცხადებული“.

იაკობი აღფრთოვანდა: ეს როგორ, სადაური ამბავა? მე ამახ ახე არ დავტოვებ, ახლად წერილს მივწერ რე-

დაქციას და მოვიხზოვ აუცილებლად დაბეჭდონ ქრონიკის პასუხად.

როგორ?! — ველარ ისვენებდა იაკობი, — ქართული ეროვნული ბურჯის, დიდი ილიას იუბილე ჩაშალეს, ქართული პოეზიის იალღუშის (სხე უწოდებდა იაკობი აკაკის) იუბილე ჭერ არ გაუმართავ და ცდილობენ იუბილე მე მომიწყონ!

აი, ეს წერილიც: „როგორც თქვენ-ნი „ახალი ამბებიდან“ სჩანს, ზოგიერთ ქართველს მოუწადინებია გამომართვის საიუბილეო სადილი. დიდ მადლობას მოვასხენებ, და ვიხვებ დიდი თხოვნით, ხელი აღღონ ამ თავისს სადილზე. უჩხამდღვ შემთხვევაში ეს სადილი უჩემოდ ჩაიღვოს. ჭერ ქართველმა საზოგადოებამ გადაიხადოს ის დიდი ვალი, რომელიც მას აწვევს კისერზე შესახებ ჩვენის მოავარ მოღვაწეობისა, რომელთაც ჩემზე უფრო დიდხანს უმოქმედნიათ და ჩემზე უფროდ მეტი გაუკეთებიათ. ჭერ იალღუშისა და მყინვარის ღირსეული იუბილეები გაუმართონ, და მერე გაუწიონ თავაზიანობა სერებისაც, თუ არ დაუშლიათ“.

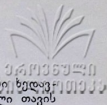
იაკობმა წერილი სასწრაფოდ გახეთ, „ივერიის“ რედაქციამ გაგზავნა. გახვთმა წერილი გამოაქვეყნა 21

აპრილის ნომერში. როდესაც ავტორმა თავისი წერილი წაიკითხა, კმაყოფილებით ჩაიღმა.

იაკობ გოგებაშვილი ერთ დღეს ტრამვაით სახლში მიდიოდა. ბილეთის ასაღებად იაკობს ზურდა ლეული არ აღმოაჩნდა, ამიტომ კონდუქტორს ქაღალდის ფული გადააწოდა. როცა კონდუქტორმა ბილეთი და ზურდა ფული უკან დაუბრუნა, იაკობმა დაუთვლად ჩაიღო ჭიხეში. იგი სახლში დაბრუნდა და შემთხვევით ფული გადათვალა. აღმოჩნდა, რომ კონდუქტორს მისთვის სუთი მანეთი მეტი გადმოუყვლინა.

მიუხედავად ხანში შესულობისა (იგი ამ დროს 68 წლისა იყო), იაკობ იზივით მეხსიერების პატრონი იყო. მან დაუძახა მსახურს და უთხრა: „ამა, ეს სუთი მანეთი, ჩაირბინე გოლოფინის პირასტებზე და ამა და ამ ნომერ ტრამვას ვავონის კონდუქტორს გადაეცი და უთხარა: იაკობ გოგებაშვილს დღეს თქვენი ტრამვაით უმგზავრია და, როცა ბილეთი მიგყილიათ, ზურდა ფულზე სუთი მანეთი გადაგიუღვებიათქო“. მსახურმა დაუყოფნებლად შესასრულა იაკობის სიტყვა.

ერთ დღეს იაკობმა მიიღო ახალი გახეთი „ტალა“, და რას ხედავს კონდუქტორს იგი მანეთი იაკობისადმი მადლობის წერილი მოუვლავსება. აი, ეს წერილიც: „მადლობას ვსწრაფებ ბატონ იაკობ გოგებაშვილს ჩემი გადაყოფილი სუთი მანეთის უკან დაბრუნების გამო. ტრამვას კონდუქტორი მეტიტონ თურმანითქო. (იხ. გაზ. „ტალა“, 1906 წ. № 34).

ოცნება, ბუნების საიდუმლოებათა შეცნობა და დამორჩილება.

ამიტომ იყო, რომ იაკობ გოგებაშვილის ღვინის სწავლამ, დედანაზე აღზრდა მიაჩნდა აღზრდის საფუძვლად. და ეს მშინ, როცა საქართველოში რუსეთის ციარხმის ჩემის ქვეშ ბარბაროსული ძალით იღვინებოდა და სამარტებოდა ქართული ენა.

ბავშვის გინების ვაჟაფხვის, საგნებისა და მოვლენების გაზრებისა და ცოდნის თანდათანობით დაგროვებისათვის იაკობ გოგებაშვილი ღვინის მწიშნელობის ანუქებდა თვით ბუნების მოვლენებს, ბუნებას. მისთვის ბუნება იყო არა მხოლოდ დაკვირვებისა და შესწავლის, არა მხოლოდ ჩაფიქრებისა და ოცნების საგანი, არა მხოლოდ სულის ტკბობისა და ახალ ხილვათა უშრეტეი წყარო, არამედ ამ გზით, და ამასთან ერთად, აღზრდის ძვირფასი იარაღი, უღიღისი და ამოუწურავი საშუალება.

მისი ყვაილოში თუ წვიმის შხაპუნში იაკობი ხედავდა არა უბრალოდ ბუნების სასწაულს ყვავილითავე სინაზით და მშვენივით ღრმად იჭრება ჩვენს არსებაში, გულს სიკეთით გვივსებს, სულს გვილამაზებს, ჩვენს უნებურად გვიღვივებს ღიჭის და გვისაბუთებს გრძნობას. ეს მთები და თოვლიანი მწვერვალები, ეს აქორჩილები ტყეები და აყვავებული მინდორ-ველები, ეს მოდულენე მდინარეები და მოჩუხჩუხე ნაკადულები ჩვენთან ერთად არიან და ჩვენში ცოცხლობენ.

და მშობლიური ბუნების პეისაჟები ისევე ვერჩება ჩვენ მებსხედავაში, როგორც საყვარელი აღმზიანები. მშობლიურ მთა-ბარსა და მინდორ-ველს, მშობლიურ აღვილებს ამოისაკლისებთ ჩვენ და მოვიხატრებთ, როგორც ჩვენს ახლობლებს; მათთან ვანშობა ისევე გვიმიძმ და გვედარდება, როგორც ძვირფას აღმზიანებთან. და რაკი ბუნებას ასე ღიღი ძალა და ვაგვინა აქვს

1910 წლის 16 ივნისს რუსულ გაზეთ „ნაკავაჯიშიში“ გამოქვეყნდა გიორგი ოსტროლიანის შემდეგი შინაარსის წერილი:

„...ქართველებმა იციან დაფასება, მოღვაწეთა, რომლებიც ჩვენ ასე ცოტა გვყავს. არ შეგვიძლია მხოლოდ ჩვენს დაკვირვება არ გამოთქვათ, რომ ჩვენ ამავე დროს ვიციწყებით იმდენად გამოჩინილ საზოგადო მოღვაწის ღვაწლს, როგორც იაკობ გოგებაშვილმა.

პატრიოტულ იაკობ გოგებაშვილის ღვაწლზე აქ ლაპარაკი არ გვიძირდება. თითქმის 40 წელია, რაც ის დაუღალავად შრომობს ჩვენი ბავშვების აღზრდაზე. ერთადერთი პედაგოგი, რომელმაც მთელი თავისი ძალა და ცოდნა სპეციალურად ქართული სახელმძღვანელოების შედგენას მოახლოდა, ეგ არის. სახელმძღვანელოებში პირველი ადგილი უჭირავთ „ღვინის“ და „ბუნების კარს“, რომლებშიც საშობლობის ენას სწავლობენ ჩვენი ბავშვები სახელმძღვინო და სასწავლებლებშიც.

...ვიცი თ რა ო. ს. გოგებაშვილის ხასიათი, ვიღაც ვიღვითი შეგინონოთ, რომ შეიძლება იმან უარი თქვას ყოველგვარი ღღენასწავლის გამართვაზე, მაგრამ ეს უფლებას არ აძლევს ქართველ ხალხს თავისი სურვილი მიინც არ გამოთქვას თავისი ერთი საუკეთესო შვილის დაუღალავი და სასარგებლო მოღვაწეობის იუბილი გადახდის შესახებ.

იაკობმა, როგორც კი წაიკითხა წერილი, სასწრაფოდ დაწერა პასუხი „უარის მოხსენებისა“ და „სახალ-

ხო გაზეთის“ რედაქციას გაუგზავნა. აი, ეს წერილი:

„ბატონი გიორგი ოსტროლიანი დასაფიქრებელი საქართველოდან წინადადებას აძლევს ქართველ საზოგადოებას იუბილი გამომართონ, თანაც დასძინეს: როგორც ჩვენ ვიცით გოგებაშვილის ხასიათი, იგი უარს იტყვის; მაგრამ ამან ხელი არ უნდა შეუშალოს საზოგადოებას. ამის შესახებ უნდა მოგახსენოთ შემდეგი: რომ თვის წლის წინათ იწყეს წერა ჩემის 25 წლის იუბილეს გადახდის თაობაზე, კატეგორიული უარი განვაცხადე და ასე დავასახუთე: ჭერ ქართულის ლიტერატურის იალბუზებს გაუმართონ ღირსეული იუბილე და მერე სერების იუბილეზე იფიქროთ-მეთქი.

მასუკან ერთს იალბუზს ქართველმა საზოგადოებამ დიდებულ იუბილეს გაუმართა; მაგრამ მთორე იალბუზს ქართველთა ხელმა დღვთაებრივი შუბლი გაუჭმირა ტყეითი. ჩაუყვირდით ამ უკანასკნელს საზარდლს ფაქტსა, გაიხსენეთ ჩემი საშობლობის უარის მოტივი, საბუთი და თქვენთვის ცხადი შეიქნება, რომ ჩემთვის ყოველად შეუძლებელია ფსიქიკად და ზნეობრივად დავთანხმდე იუბილეს გამართვაზე...“

იაკობის წერილის სრული ტექსტი „სახალხო გაზეთის“ რედაქციამ დაბეჭდა 1910 წლის 18 ივნისის ნომერში.

ქემშარტად რომ მისხამი თავმდაბლობა და უბრალოება ამშვენებდა ამ ბუმბუჩარს.

მასხანს სიღაფიანი.

იღამიანზე, ასევე ღიღი როლი ენიებდა მის აღზრდაში. ასეთი იაკობ გოგებაშვილის თვალსაზრისი, რაც შესანიშნავად გამოიხატა კლასიკურ სახელმძღვანელოებში, მის შემოქმედებაში.

ქართველ ერს იაკობ გოგებაშვილმა ღიღი ღვაწლი დასთმ მხატვრული სიტყვივით. ის არა მარტო რეკო-

ლუციურ - დემოკრატიული იდეებით შთაგონებული პედაგოგიკის ფუნქციონებელი და კლასიკოსია, ქართული საბავშვო მწერლობის სწორუპოვარი „ზურთომიძე“ არი და მამამთავარიც არის.

მრავალ საუკუნოვანი ქართული ლიტერატურა იაკობ

გოგებაშვილმა გაამდიდრა საბავშვო პრეზის და სხვა მხატვრული მასალის კლასიკური ნიმუშებით. იაკობმა კლასი გვეთვის ორასამდე საბავშვო მოთხრობა და მხატვრული მასალა და როგორც თავის პედაგოგიურ თხზულებებს, ასევე მხატვრულ სიტყვას იაკობმა ერთ არსებით ამოიყვანა უსახავად — მოხარდი თაობის აღზრდის სამსახურში ყოფნას.

იაკობი ისევე დიდი მწერალია, როგორც დიდი პედაგოგი. მის საბავშვო მოთხრობებში დიდი აღმზრდელის გულისტფითა და ჭეშმარიტი მხატვრის ადლთით, ღრმად მოაზროვნე პედაგოგის გონებით შესანიშნავად არის გათვალისწინებული ბავშვის ბუნება, მისი გულსმძვინვარე და მისწრაფებანი; ჯერ გაუწვრთნელი გონების შესაძლებლობანი.

ამიტომ არის, რომ პატარა მკითხველი მოწყურებულნი იყვნება ძია იაკობის მოთხრობებს; ამიტომ ამ მოთხრობათა თითოეული სიტყვა მოხარდის ფაქტ გულში და გონებაში სიტყვებს ღრმად ნაკვეთებს.

შედეგად და მწერლობა იაკობის ხელში იყო ორღესული მხატვლი, რომელიც ერთ მიზანს ემსახურებოდა და რომლის ორივე პირი თანხარად ბასრი იყო.

მაგრამ მისი მოთხრობები თავისუფალია მშრალი და აბზნარი დიდებულებისა. მწერალი არაფერს არ ურჩევს, მკუთს არ არავებს; არაფერს არ იწონებს და არაფერს არ იწუნებს. იგი პატარა მკითხველს მხოლოდ მოუთხრობს, ჰყვება ამბებს, ხატავს მშობლიური ბუნების სურათებს და ვიღაც მღვიმე ვაჭარებთან თავდახარბი ბავშვი თავის უნებურად აკეთებს დასკვნებს, მას უხარია, იგი სწუხს, იგი რაღაცს გმობს, რაღაცს ბაძევს...

სხე იხერგება ბავშვში სიყვარული კეთილისადმი და სიძულვილი ბოროტისადმი. ასე სწავლობს იგი კარგსა და ცუდს ვარჩევას; ასე დღვბა იგი სიბნათისა და სინდისიერების, კაცთმოყვარეობისა და კეთილგონიერების დიდ და ნათელ გზაზე, ასე ეზიარება მშობლისა და მეგობრობის. ერთგულებისა და გამტანობის, სამშობლოსადმი უსასრულო სიყვარულისა და მისთვის თავდადების შაღალ გრძნობებს. და მამ, ასე იწორობა, ასე ყვლიბდება ქეშმარილ ადამიანად, ღირსეულ მოქალაქედ.

იაკობის მხატვრული სიტყვა, წინადადება სიდა და დახვეწილია, ადვილად მიიკვლევს გზას ბავშვის მულისა და გონებისაკენ. თავისი დიდი მასწავლებლებისა და მეგობრების ილისა და აკაის მსჯავსად, გოგებაშვილის სამწერლო ენა დაფუძნებულია ხალხური მეტყველების უღიდეს საუნეჯზე.

მწერალი თავის პატარა მკითხველებს ბავშვება დინჯად, დარბაისიურად, სულის მოთქმით, მაგრამ გაუჭინაურებლად, მოსსლეტით. მწერალი თვითმხნერად არ მიმართავს სიტყვის მასალას, მოთხრობებში არ არის სიტყვამრავლობა.

მოხარდი თაობისათვის დიდი განძია არა მხოლოდ ლიტერატურული და პედა-

გოგიური მემკვიდრეობა იაკობ გოგებაშვილისა; იგი იყო დიდი აღმზრდელი, დიდი შემოქმედი და დიდი მოქალაქე უძერიფესისი თვისებებით შემკული ადამიანი.

მისი პირადი ცხოვრება ყველა მის თხზულებათა უფრო ღრმა არის და მეტის შემქმელია, სამავალითაა ყველასთვის, ნიმუშია ჩვენს წუთისოფელში კაცური ყოფნისა.

იაკობმა არ იცოდა რა არის შერი, ვერავიბა და ორპრობა.

თავისი ცხოვრების ყველაზე მძიმე წუთებშიც კი იგი სასოწრეყვეთილებას არ მისცემია, მეტის წინაზე არა სოდის განხარალებულა, მუყვარესთან პირწყავად არა დარჩენილა.

ღარიბი მღვდლის შვილია, ცხოვრებისა და სწავლის უმძიმეს პირობებში გამოიხსნა ძალები საკუთარ თავში და გზა გაიკვლია.

სიტყვებით, დაუღალავი მეცადინეობით და პირადი უნარით საფუძვლიანი განათლება მიიღო, საჭირო ცოდნა შეიძინა და ერისა და ხალხის სამსახურში მოწინავე პოზიციები დაიჭირა.

დიდ სიძნელებს აწყდებოდა იაკობი თავის პედაგოგიურ მოღვაწეობაში. მეფის ხელისუფლებას და სასულიერო ადმინისტრაციას არ მოსწონდათ იაკობის მოწინავე პედაგოგიური მოღვაწეობა, რომელიც რევოლუციურ-დემოკრატიული იდეებით იყო შთაგონებული; არ მოსწონდათ მისი პრაქტიკული საქმიანობა და ყველაფერის აყვეთნება მის თავიდან მოსაშორებლად; მისიერული აგენტები ცოლს სწამებდნენ, აბეზლებდნენ, პირად შურაღცხოვრებას აყენებდნენ. ბევრჯერ უნახავთ იაკობი მწარედ დანაღვლიანებული და გამწარებული, მაგრამ ხელჩაქნული კი — არასოდეს. ვერავინ და ვერავინმ ვერ ადღვინა მას ხელი საყვარელ საქმეზე. ვერავინარბა ძალამ ვერ ააციდინა იგი დასახულ მიზანს, ვერ გადაახვევინა არჩეული გზიდან, ვერ დააყარგინა რწმენა საკუთარი თავისა და ხალხის სამსახურის საქმეში გამარჯვებისა. კრებულში „იაკობ გოგებაშვილის სახსოვრად“, იაკობის მოწვეულ და მეგობარი ნიკო ლომოური წერდა:

„ზამთარი იყო. იაკობის სანახავად მივედი მის ბინაზე. გაჩაღებულ ბუხრის წინ იჯდა იაკობი და რაღაც ქალღვრებს სიჩავდა... მზიარულად მომეგება. რამდენსიმე წამის შემდეგ სახლში მოვიდა ნიკოც (ცხველია გ. ა.) და თან შემოიტანა ჩვეულმებრივი მზიარულება და აღერთოვანება.“

— როგორა ხარ, იაკობ? — კარებდინავე შემოსიძაბა მეგობარს.

— აი, ეს წყულები მაწუხებენ. — უპასუხა იაკობმა. — მინდა თავიდან მოვიშორო.

სიტყვა თუ არა, მაგალიდამ აკრიფა მთელი ბლუჯა დაწერილი ქალღვრებისა და გაჯავრებით შეწყარა გაძლიერებულ ბუხრში.

— რა იყო, იაკობ? რა ქალღვრები უთავაზე ამ ჩვენს მზიარულ ბუხარსა? — ჰკითხა ღიმილით ნიკო.

— დაწვივი ჩემი გეგმები, რომ უკან დაბრუნება აღარ შემეძლოს, — წარმოსთქვა იაკობმა, — ატრეტია სემინარიისა, მოწმობა აკადემიისა, სამსახურის სია და სხვა საბუთის ქალღვრები, ყველანი ცუცხლს მივარდებო მღვწეა. ვითუუ მაგათის წყალობით შემდეგ რადიხში გამღვიძებოდა სურვილი სამსახურში შევსლისა. ამერიდან

მთელი ჩემი სიცოცხლე, ძალა და ღონე ჩემს ქვეყანას უნდა მოვახმარო...

ლიახ, იაკობმა დასწვა ყველაფერი, რაც მას აკავშირებდა მირმობალო საზოგადოებასთან, რაც მას მოაგონებდა სწავლისა და სამსახურის წყვეტულ წლებს; დასწვა განათლების საბუთები და სხვა ქაღალდები, რომ უკან დასახვევი გზა აღარ ჰქონოდა, ეგლო მხოლოდ წინ — ხალხის სამსახურში.

იაკობი იყო უაღრესად კეთილშობილი და სათნო ადამიანი, თავისუფალი — პატივმოყვარეობისა და ეგოიზმისაგან. იგი არ იყარებდა სხვის უბედურებაზე ავგო თავისი ბედნიერება. იაკობმა არ შეირთო ცოლი, არ შექმნა ოჯახი; მას, ყველა ბავშვის მამასა და აღმზრდელს, მშობლის ნიჭითა და გრძობით უხვად დაჯილდოებულ ადამიანს არ ჰყავდა საკუთარი შვილები. მან უარი თქვა პირად ბედნიერებაზე, რომ მთელი თავისი სიცოცხლე ერისთვის მიეძღვნა.

სკოლა უნდა იყოს სახალხო, ემსახურებოდეს ხალხის ინტერესებს, უზრდიდეს ერს ღირსეულ მოქალაქეებს. სკოლა უნდა უწერავდეს მოზარდს კეთილშობილებასა და პუმანიზმს, ერთგულებასა და გამტანობას, გმირობასა და თავდალებას. და სკოლა მაშინ შეძლებს ამას, აღმზრდელი მაშინ მიადრეყვს მიზანს, როცა თვით იქნება ამ მაღალ მოთხოვნათა ღონეზე.

ასეთია იაკობ გოგებაშვილის თვალსაზრისი, რასაც იგი არა მხოლოდ ქადაგებდა, არამედ პირადი შვალით, თავისი ცხოვრებით ცხადყოფდა.

იგი იყო მღაბიო წრიდან გამოსული, და თავისი ნიჭითა და უნარით ხალხის ცხოვრების მაღალ საფეხურზე ავიდა;

მან გაუძლო ხელისუფლებისა და სამედიკოლების მხრივ მთელი სიცოცხლის მანძილზე დამცირებას, საზიზღარ ცილისწამებასა და ვერაგობას, და მათთან ბრძოლაში გაიმარჯვა;

დაბადებულად ფიზიკურად სუსტმა, სწეულმა სასტიკო რეჟიმი დაუწყეს თავს, ხალხისათვის ესოდენ საჭირო სიცოცხლე არ დასთმო და სამოცდათორმეტი წლის ასაკამდე მოიყარა;

იცხოვრა შეზღუდულად, უაღრესად მომჭირნელ, ხელმოკლედ, მაგრამ ხალხს დიდი სულიერი განაში დაუტოვა.

და ჩვენ ყველამ, ჩემო ბავშვებო, ისევე უნდა ვისწავლოთ იაკობ გოგებაშვილის ცხოვრების წიგნი, როგორც მისი თხზულებები; ისევე უნდა ვეთაყვანებოდეთ მას, როგორც ამ დიდი ქართველი მოღვაწის მთელ შემეკვიდრებოას.

გივი ვარდოსანიძე.

ზაზაული
სხალი
ლღ

8976

ფოტობიურო
ბაღდატიანი
მეცნიერისა.

სოფელი

მორჩილი ბელაშვილი

სოფელი იმდენად პატარა იყო რომ მორჩილებულ ცაზე კენჭად გარინდებული ქულა დრუბლის ძირს დაცემული ჩრდილი ქედად მოერგებოდა ხოლო მე და კიდევ ჰყოფნიდა. მოცუპუნული სოფელი კი თავის მხრივ მაინც კიდევ რამდენიმე, რაღა თქმა უნდა, სულაც კიანა უნებნად იყოფოდა, ხოლო მათგან თითოეულს საკუთარი რაიმე ბუნებრივი ღირსშესანიშნაობა მიუძღოდა.

სოფლის შუა გული უზნის მთავარ ღირსშესანიშნაობას ანკარა ნაკადული წარმოადგენდა, რომელიც თითო სისხო რუმი ჩატეულიყო და თვალთმაქცურად მოხიბობდა. უზნის ზედ შუა წელზე ნაკადულს პატარა ჩახრიალა გაეკეთებინა და იქვე ვარცხლისოდნა გუბური გაჩნდა, რომელშიც სირბილისაგან მუხლდაწყვეტილი კამკამა წყალი სიამოვნებით გარინდულიყო. მთელს მხიარულ ნაკადულს კი, რომლის უეფროესი კადაბოტის შუა წელს თოვზე გამოხვეული კვანძით განმასხვავებლად შესძენოდა გუბური, სწორედ მისივე წყალობით შერქმობდა შუა რუ.

გუბურის ფსკერი ერთნაირად წმინდა მიყვებით ნაირფერი და ბრყვილა კენჭებით იყო მოფენილი, ხოლო მიოლივივე ზედაპირზე ნელა ტოკავდა და ირწოდა ნაკადულის მიერ გზად ხელს გამოტანებულ ნადავლი — ზოგი რამ ხილი თუ ყვავილი, ფოთოლი თუ ნაფოტი. ცალკე კიდევ იგივე სასაცილო მორევი ფუმფულა იხვის ბუბულებით მწყობრად გაბმულიყვნენ ლამის გასკდომამდე გაფუებული ჯონჯოლის თეთრი ტიკორები. ამას ზედ ახლა ადგილობრივი ნაყოფიც ემატებოდა, რომელიც დროდადრო მაღლა გუბუ-

რის თავზე ერთმანეთში ტოტებადა-ხლართულ მხცოვან კაკლას და პანტას სკვიოდა და წყალში ტყაპანს ადენდა.

ორივე ხეს შუა რუსთვის დაბურული თალი დაედგა.

უზნის უბუცესი ბებია განაგებდა გუბურს. ბებიას მახლობლად სანიმუშოდ მოვლილი კოკროქინა ბოსტანი ჰქონდა და უზანი რომ დილით ის-ის იყო იღვიძებდა, იგი უკვე ნაჯაფევი გამოდიოდა რუს პირზე სწორედ გუბურთან და თან პატარა, თეთრი ხახალი გამოქონდა ახალდაკრევილი ხუტუტა მწვანელითა და ცვრანნი კიტრითა თუ პამიდრით თავმოხმული. ბებია ჯერ მწვანელსა და კიტრს თუ პამიდორს საკულდაგულოდ დაახახახებდა და ქათქათა წინსაფრის კალთაში ჩაილავებდა. მერე თვით გუბურში მოლივლივე ნადავლს — ქლიავსა თუ უნაბს, ლელესა თუ მაყვალს, დაკროლილ კაკლასა და ჩამაგებულ პანტას დაუყრიდა თავს და თავისივე გაცლილ ხახალზე, რომელსაც წინასწარ კაკლისა და ვა-

ზის ფოთოლს ჩაუგებდა, თვალმანარედ მოათავსებდა, მკვარად სძვეხილით თავმოხმულ ხახალს, მიუღუბანში განთქმულ, თავისეულ ქარვა გულბასაც მიუმატებდა, ხახალს ირგვლივ ყვავილების არშისა შემოკლებდა და გუბურში ნაყოფით შეაკურებდა. მთელი ამ ნადავლიან ბებია თავის წილად გუბურიდან მხოლოდ ნაფოტებს ამოკრეფდა, რომელიც ნაინაღვრალ ხევზე მოპოებულ ნარყის არ ჩამოუვარდებოდა და სახელდახელო ცეცხლის გასაჩაღებლად საუკეთესო საწვავად ითვისებოდა.

შემდეგდა, როცა ბებია სახლს მიაშურებდა, რუზე ხელ-პირის დასადგრებდ ქვივლ-ხივილით ჩამოცვნილ უზნის გოგო-ბიჭებს საუცხოო ნიჭითი ხვდებოდათ. ხილით თავმოხმული და ყვავილებით მოქარვული ხაპალი გუბურში ნაყოფით ირწოდა.

წყალი წყალი იყო და თავის რიგზე ახალისებდა გოგო-ბიჭებს, მაგრამ უზნოზე ცივი ხილიც მისწრება იყო და განსაკუთრებით ეგემრელებოდათ მათ.

ქატო

ახალაბინიებულ მთის ფერდობზე, რომელიც ბანივით თავს ზემოთ ადგა მწვანეში ჩაფლულ ნამცეცა და ლამაზ სიფელს, ათიოდე წლის ლურჯ-ხალათა და ლურჯუთვალემა ბიჭი ათიოდე ცხვარს მწყემსავდა. ცხვრებს, რა თქმა უნდა, ვაცი მეთაურობდა. წვერცანცარა კი ანაზღად შეეშვა მშვენიერ საბალახოს და ზემოთ ძეჟანარისაკენ გაეშურა. ბრიყვი ცხვრებიც სწორედ ცხვრებივით უყოყმანოდ და მორჩილად უმაღლ მას კვალში ჩაუდგნენ.

ბიჭი მწვანეზე იჯდა, მუხლებზე წიგნი გადაეშალა და მთელი გულისყურით მას ჩასჩერებოდა. როცა მან თანება თხის ოინი შეინშა, ცხვრებს უკვე ბლუჯა-ბლუჯა მატყლი შეეტიოვეინათ გაფარჩხულ ძეჟებზე. ბიჭი დაფეთებული წამოხტა. ვაცს მუქარით დაუტატანა, მაგრამ პატარა მწყემსის ყოცინა მან აინუნშიც არ ჩააგდო; დინჯად და უდრტივეეულად ძეჟანარის სიღრმეში მიიწვედა და მაიმიტ ცხვრებსაც კვალად მიიყოლებდა.

ახილით რომ ვერაფერი გააწყო,

ბიჭმა მარჯვედ გზა უყელა ვაცს და გაგულსინებულმა შუბლსა და რქებში მოკლე კომბალი გამეტებით დაუშინა. ვაცი ადგილზე გაიტოქა და ბიჭს წინააღმდეგობის გაწევა არ შეჰკადრა. ხოლო, როცა ბიჭი თვითონ დაცხრა, შენიშნა: დამანაშევედ და მორჩილად შეეჩერებინა პირუტყვს მისთვის თავისი წყლიანი თვალები და ტკივილსაც არ იმჩნევდა. ამ უწყინარმა, შეუდავეებულმა მზერამ საკუთარი ლამაზი ლურჯი თვალები უცებ წამოხეთქილი ცრემლებით დაუბინდა ბიჭს და სლუკუნიც ამოაშვეინა.

ვაცმა, თავისი სახსლოვით მებტანჯვა რომ არ მიეყენებინა ცოდვის-მომზანინებელი ბიჭისათვის, ახლადა გააჩრდა მას თავი და მორჩილი ცხვრებიც კვლავ უეკალბარად, წმინდა საბალახოზე გაიყვანა.

ბიჭმა კი ხელში შერჩენილი უდანაშაულო სათავისო მოკლე კომბალი, რომელიც წელან კინაღამ ვაცს შუბლსა და რქებზე გადააალებუა, ახლა თვითონ მუხლზე გადაიმტვირა და მისი ნარჩენები ცელ-ცალად სხვადასხვა მხარეს ზიზლით გადაყარა, მაგრამ მაინც ვერ დაშოშმინდა. არეული

ნაბიჯით მიადწია იგივე ადგილს, სადაც ადრე იჯდა, და მწვანეზე მოკვეთით დაენარცხა, თვალებში კვლავ ცრემლები აწვეებოდა და გულდათუთქულმა თავი მუხლებში ჩარგო და ჩამალა.

ბინდი ამ მდგომარეობაში წამოეპარა პატარა მწყემსს. ერთბაშად თავის ირგვლივ საბატო მდუმარება იგრძნო მან. თავი ნელა ასწია ზემოთ და, შორიახლოს მდებარე თითქმის სრულიად უძრავად გარინდებული, ერთად შეჯგუფული თავისი მცირე ფარა შენიშნა, რომელსაც თავში, თითქოს საბრძოლო ბრძანების მოლოდინში გატკეპებული, მისი მუდმივი მეწინავე და წინამძღოლი დარბაისელი ვაცი ედგა.

იღაც ვაცი და თითქოს აუწყებდა მათს ნაცრემლე მუფუსს: ამაღა მოგვეკარე, ბატონო ჩემო, და შენს ბრძანებას ველოთ!

პატარა მწყემსმა არაფერი ბრძანა, წამოდგა კი წიგნილილიავებული და გულშეძრული და ამაღაც მის ფეხდაფეხ მდებარე დაიძრა სოფლისაკენ.

მატყარი ლ. ზარაფიშვილი.

ქართული მწერის კლასი

ნოდარ გურაბანიძე

იმ მაღალგანვითარებულ, კულტურულ ერებს შორის, რომლებმაც საკუთარი თეატრალური კულტურა და სანახაობო შექმნეს, ქართველი ვერ ერთი პირველთაგანია.

ჩვენმა წინაპრებმა შეიმუშავეს სანახაობის და გართობის მრავალი სხვა

ფორმაც, რომლებიც უხვად შეიცავდნენ თეატრალურ ელემენტებს. სანახაობათა მთელ კომპლექსს, რომელიც შეიცავს ცეკვას, პანტომიმას, ჯამბაზობას, თოჯინების ტარებას, მუსიკალურ ნომრებს, ამ მისი თანხლებით შესრულებულ რაიმე მიქმედებას — აღნიშნავენ ერთი ტერმინით — სახიობა, — რომლის ცნება უფრო ფართოა, ვიდრე ცნება საკუთრივ თეატრისა. მაგრამ, შეიძლება ყველა ეს ფორმა არსებობდეს და არ იყოს თეატრი. თეატრი არის სინთეზი არა მხოლოდ სახიობაში ნაგულისხმევი სხვადასხვა ფორმისა, არამედ ლიტერატურისა და არქიტექტურისაც.

სამწუხაროდ, ჩვენ არ მოგვეპოვება არა მხოლოდ ძველი ქართული ლიტერატურული დრამის ნიმუში, არამედ უბრალოდ, პირდაპირი ცნობაც ეს ასეთი რამის არსებობის შესახებ. მაგრამ თანამედროვე მეცნიერება, რომელიც თეატრს სწავლობს (თეატრმცოდნეობა) ეყრდნობა არა მხოლოდ კიბოთეხებს, არამედ სხვადასხვა მოვლენის (ლიტერატურის, სასცენო ხელოვნებისა თუ არქიტექტურული ნიმუშების) ანალიზს და ზოგჯერ არაპირდაპირ ცნობებსაც კი.

ძველი ბერძენი ისტორიკოსები, რომლებიც ჩვენს ტერიტორიაზე მდებარეულ ქართველურ ტომებს იცნობდნენ, ფრთხლად საინტერესო ცნობებს გვაწვდიან საქართველოს შესახებ. ევროძოდ, თემისტოქოსის, ლიბანიოსისა და პროკოფი კესარიელის ცნობები მიგვახიზნებენ თეატრალური კულტურისა და თეატრალურ ნაგებობათა არსებობის შესახებ. ისინი აღნიშნავენ ქართველურ ტომთა

სიმღერების კანგათა თავისებურებას; მათსა და მოსინიკების ქოროსსა და ჭრანული ქოროსს (რომელიც ანტიკური ტრაგედიის, ესქილეს, სოფოკლეს, ევრიპიდეს ტრაგედიების განუყოფელი ნაწილია) შორის მრავალ მსგავსებას პოულობენ.

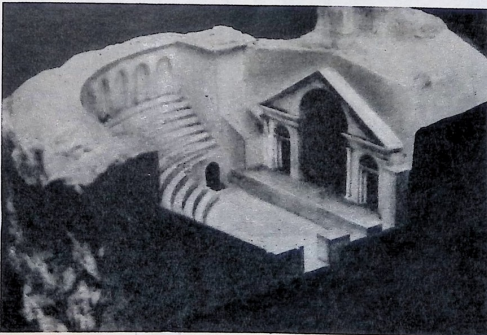
ზნობილოვანნი არგუმენტი თეატრალური კულტურის არსებობისა — გასულაღუ ტერმინი, ცნება. თუ არ არსებობს რაიმე საგანი ან მოვლენა, ცხადია, მისი აღმნიშვნელი ტერმინი, ცნებაც არ იქნება. ქართველურ ენებში ჭანურმა შემოგვიანა ძველბერძნული თეატრალური ტერმინები: ფერხნული — ოტრადოდუ. განსაკუთრებით საინტერესოა ტერმინი — სილოდა.

პროფ. სიმონ ყაუხჩიშვილი ადასტურებს, რომ ტერმინი სილოდას პალესადმი ეპისტლეს ძველ ქართულ თარგმანში შეესატყვისება ძველბერძნული „კომოსი“, რაც ნიშნავს სადღესასწაულო

მინიატურაში

შულსისიის თეატრის მაკაბი

პროცესიებს, სანახაობრივ ქმედობას დიონისეს სადიდებლად. სოლო, როგორც ვიცით (იხ. ჟურნალი „პიონერი“ № 5, 1965 წ.), დიონისეს სადიდებელი სიმღერებიდან წარმოიშვა ბერძნული ტრაგედია და, კომოსი გახდა მისი კომპოზიციის, არქიტექტონიკის აუცილებელი ნაწილი.

არქიტექტურულ ძეგლთაგან განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეძლევა იბერიის ერთ-ერთ უძველეს ქალაქში — უფლსისციხეში — არსებულ იმ კომპლექსს, რომელიც კლდეშია გამოკვეთილი. სხვა ნაგებობებთან ერთად, ის აშფოთეატრული ტიპის ნაგებობასაც შეიცავს. ყოველივე ამას თუ დავემატებთ სხვადასხვა გეგმას, მინიატურაზე, თასზე

გამოსახულ ნიღბებს, სხვადასხვა საფერხული წყობა, მაშინ სურათი რამდენადმე შეივსება და ჩვენ შესაძლებლობა მოგვეცემა წარმოვიდგინოთ ძველი ქართული, ანტიკური ხანის თეატრი.

მართალია, ქრისტიანული კულტურა ებრძოდა წარმატულ კულტურას, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ იგი ყველაფერს უარყოფდა და ანადგურებდა. ეს კმება თეატრალურ კულტურასაც. ძველ ქართულ ხელნაწერებში აღმოჩენილი დრამატული პოეზიის ნიმუშები, თეატრალური ტერმინების ხანგამძლეობა, სასულიერო მწერლობაში დადასტურებული მაღალმხატვრული დიალოგური ფორმა, აგრეთვე ორიგინალური საეკლესიო დიალოგური ჰიმნები გვარწმუნებს, რომ ჩვენი წელთაღრიცხვის შემდეგ ინტენსიურად წარმოებდა ანტიკური ხანის თეატრალური მემკვიდრეობის ათვისება-გამოყენება. საქართველოში — ისევე, როგორც ბიზანტიასა და სხვა ევროპულ ქვეყნებში განვითარდა ლიტურგიული დრამა — ბიბლიისა და სასარების ტრესტების დრამატისაყვია.

ამის პარალელურად საქართველოში ვითარდებოდა ე. წ. ხალხური დრამა, რომელიც ყველაზე ნათლად გვიჩვენებს ხალხის თეატრალური აზროვნების მაღალ დონეს. ხალხური დრამის კომპოზიცია, კონფლიქტის განვითარება, მისი წყობა, წარმართული და ქრისტიანული ელემენტების ბუნებრივი და ორიგინალური შერწყმა გვარწმუნებს, რომ იგი შედგება ხალხის წიაღში მიმდინარე დრმა შემოქმედებითი პროცესისა. იგი გვიჩვენებს არა მარტო ხალხის გენიას დრამატული მოქმედების (პოეზიის ან უმაღლესი საფეხურის) შექმნის სფეროში, არამედ მის მაღალ კულტურასაც, რომელმაც შეიწოვა ქართული და ბერძნული ლიტერატურული თეატრების გამოცდილება.

ხალხურმა დრამამ დაავივრგინა სა-

ლალო გულიაშვილი

„ბარიბაზმა ბოჯაული მიზაბაზს“

ფერხული წყობის მისტიკების (აქ ყველაზე საინტერესოა „ამირანის ფერხული“) გზა და საბოლოოდ ისეთ მაღალგანვითარებულ ფორმაში გადავიდა, როგორიცაა ხალხური ნიღბების თეატრი — ე. წ. ბერძნული თეატრი.

ბერიკების თეატრს უწოდებენ აგრეთვე იმპროვიზაციულ თეატრს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ნიღბისანი მსახიობები (ე. ო. ბერიკები) თამაშობდნენ, წარმოადგენდნენ არა წინასწარ დამუშავებულ, დიალოგურად გახართულ პიესას, არამედ რაიმე სიუჟეტს. ამ მსახიობებმა იცოდნენ მხოლოდ მოქმედების განვითარების ძირითადი ხაზი, ანუ ამბის ჩონჩხი, ხოლო ტექსტს თვითონვე იქვე თხზავდნენ. სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა გარემოებაში ეს ტექსტი იცვლებოდა, ხოლო უცვლელი რჩებოდა ძირითადი ხაზი მოქმედებისა. ეს მსა-

ხიობ-ბერიკისაგან მოითხოვდა გონებრივ სიმკვირცხლეს, მოქმედების გამაფრების ნიჭს, მტკიცეობისადაღმი შეიკებასა და ადლის აღებას.

ბერიკების თეატრი გულისხმობს მაყურებლის აქტიურ ჩარევასაც; ხშირად ბერიკა მაყურებელს მიმართავდა, ხოლო მაყურებელი, თავის მხრივ, რაიმეს ჩაუტარავდა ხოლმე ტექსტში. იმართებოდა ცოცხალი და საინტერესო დიალოგი მსახიობსა და მაყურებელს შორის, ხშირად კამათიც ცხოვრების მტკიცეულ საკითხებზე. ბერიკების თეატრის რეპერტუარში მრავალი სიუჟეტი იყო და ამის შესაბამისად — მრავალი ნიღბიაც. სამწუხაროდ, ბერიკების თეატრი სხვადასხვა ისტორიული პირობების გამო კვლავ განვითარდა და ვერ გადაიხარდა პროფესიულ თეატრში ისე, როგორც ეს მოხდა, ვთქვათ, იტალიაში, სადაც ამგვარი სახის თეატრმა — კომედია დელ'არტემ — შექმნა მსოფლიო წინაშეხიობის თეატრი, მსახიობები და დრამატურგები (მაგ. სახელგანთქმული კარლო გოტი და, ნაწილობრივ, გოლდონიცი კი). ჩვენი დიდი რეჟისორები კოტე მარჯანიშვილი და სანდრო აბნეტელი ღრმად იყვნენ დაინტერესებულნი ბერიკების თეატრის პრინციპებით და გულისტკივლი გამოსთქვამდნენ, რომ ამ თეატრმა ვერ მისაწერი შემოაბში შესვლა, განმტკიცება და განვითარება. თუ თქვენ, ჩემო მკითხველებო, გინახავთ მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის სპექტაკლები — ლევან გოთუას

„სამსახეობა რაინდისა“ და პოლიკარპე კაკაბაძის „კახაბრის ხმალი“, მანში დარწმუნდებით თუ რა საინტერესო და ცხოველმყოფელია ქართული ნიდებრის თეატრი. (ბერიკების ერთი სცენა, სხვათა შორის, გამოყვანა აგრეთვე კინორეჟისორმა რევას ჩხეიძემ ფილმში „მაია წყნეთელი“).

ბახის ნილაპი.

მოიყვანა აგრეთვე კინორეჟისორმა რევას ჩხეიძემ ფილმში „მაია წყნეთელი“.

გვიან, ფოტოალიზმის ხანაში, ვითარდება სახიობო, როგორც სამეფო სასახლის კარზე, ისევე მასობრივი, გარეთ, მოედანებზე.

სასახლის კარზე მიგრე ფორმის დრამატული ნაწარმოებები სრულდებოდა — პანტომიმა, ქებანი, ბასრობა (სატირული ხასიათის სცენა-დილოვები), სიმღერა-ბილიდათა (ბილიდა ნიშნავს გამართობ, უწმინჯურ სატრფიალო სცენებს).

ამგვარი სახიობაში უმთავრესად გამოხატული იყო სხვადასხვა მითოლოგიური თუ ალეგორიული სიუჟეტები (მაგ. პანტომიმა „ოქროს ვაშლი“, „ორფევესი“, „სირინოზი“).

უფრო ვრცელი ასპარეზი, ცხადია, ხახობურ სახიობებს ჰქონდათ, რომელთა შორის თავისი განაღობიულობით, თეატრალურობით, სიმახვილით გამორჩეულა ყველაზე, რომელიც თითქმის ჩვენს საუკუნემდე მოაღწია. ამ სანახაობა-კარნავალის ძირი ძალიან ღრმად მიდის (თუმც სახელწოდება შედარებით „ახალია“), იგი მოიცავს როგორც წარმართულ, ასევე ქრისტიანულ ეპოქებსაც.

დროთა განმავლობაში ცვლებოდა მისი შინაარსი, მერსონაჟები, გამიზნულობა, მაგრამ უცვლელი იყო მისი თეატრალიზებული ბუნება, მასობრივობა, სატირული მიმართება.

აღსანიშნავია, რომ ქართველი ბერიკები, აგრეთვე სხვადასხვა თეატრალურ-სანახაობრივი ჟანრის წარმომადგენლები სოფლიდან სოფლად, ქალაქიდან ქალაქად მოგზაურობდნენ, ხშირად მესობელთა თუ მორეულ ქვეყნებშიაც კი გადიოდნენ და თავიანთ ხელოვნებას უჩვენებდნენ უცხოელებს. თავის მხრივ, საქართველოს კარი ყოველთვის დია იყო ბრუნავილიან, ევგავტიდან, ირანიდან, ინდოეთიდან, ჩინეთიდან, სოლო შედარებით უფრო გვიან, რუსეთიდან ჩამოსული ისტატისტისათვის. ისინი, როგორც წესი, თან ახლდნენ დიდ სავაჭრო ქარავნებს თუ ფრიად პატივსაცემ სტუმრებს და გამოდიოდნენ მეფის სასახლეში ნაღობობისას, იმდროინებზე თუ სპეციალურ შერბობაში — „სახლსა სათამაშოსა შინა“, ხშირად მოედნებზეც. სხვათა შორის, სანახაობრივი დაწესებულებანი უფა საუკუნეებში საკმაოდ მრავლად აშენდა საქართველოს ტერიტორიაზე. გარდა „სახლი სათამაშოსა“, იყო „ვიწლეთი დარბაზი“, „სახლი-სალხინი“, იმდროინებში და საცირკო მართობები.

ქართული მწერლობა თუ ადრე მხოლოდ სხვადასხვა სათეატრო აღკაზნულობისა და სანახაობების აღწერით კმაყოფილდებოდა, ახლა (XVII-XVIII ს. ს.) მჭარველობის უწყვედა სახიობის და ხშირად მონახილობა კიდევ მის წარმომადგენლებში (სულხან-საბა ორბელიანი, ვახუშტი, დავით გურამიშვილი, მ. ბარათაშვილი და სხვ.).

XVIII საუკუნის მნიშვნელოვანი მონა-

პოვარია ე. წ. „სასკოლო დრამა“, რამელიც ჩაისახა და განვითარდა იტალიისა და თელავში არსებულ ფილოსოფიურ სემინარიებში, და გიორგი ავალიშვილის თეატრი, რომელიც უკვე ითვალისწინებდა რუსული და ევროპული თეატრების უკვანასეულ მიღებებს, ეყრდნობოდა ლიტერატურულ დრამას და ჰქონდა ნამდვილი პროფესიული საფუძველი. ამ ახალი თეატრის სათავეს ბუნი დგას მანახლის მეთაურობით არსებული დასი. უკვეყვალა, ეს დასი დიდ წვლილს შეიტანდა ქართული პროფესიული თეატრის საფუძვლის მომზადებასა და განვითარებაში, ასე ტრადიციულად რომ არ წარმართულიყო მისი ბედი.

მანახელი, როგორც ნამდვილი პატრიოტი, წინ წარუძღვდა თავის დასს და ზურუნისა და დაფის ცემით, მხნე ყიფინითა და სიმღერით, ქართულ მხედრებთან ერთად, ევგვათა აღ-მამად-ხანის ლაშქარს. ამ ბრძოლაში დაეცა დასის უკლებლად ყველა წევრი. ქართული თეატრის ისტორიაში სანატრესო ფურცელი ჩასუბრა ერეკლე მეფის კარის თეატრმა გაბრიელი მაიორის ხელმძღვანელობით. მას, ისევე, როგორც გ. ავალიშვილს, განათლება რუსეთში ჰქონდა მიღებული და კარგად იცოდა თეატრალური ხელოვნება. შემოსახულთა ბილეთი არ წარუჭრით —

„გამართიელ მაიორი მაიორი ორი“

ორიგინალური ქართული პიესების უკონლობის გამო ამ თეატრს დიდხანს არ უარსებია.

...ახლოვდება მე-19 საუკუნე, რომელმაც ახალი ნაკადი შეიტანა ხელოვნებისა და კულტურის ყველა დარგში...

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამსახური

ი. მამბეში: შვილები თავიანთ მშობლებში ხედავენ წარსულს. მშობლები კი — თავიანთ შვილებში ხედავენ მომავალს: და თუ მშობლებში ვხედავთ უფრო მეტ სიყვარულს შვილებისადმი, ვიდრე შვილებში მშობლებისადმი სიყვარულს, ეს სამწუხაროა, მაგრამ ამავე დროს ბუნებრივია. ეს არ უფერს უფრო მეტად თავისი მიმდები, ვიდრე თავისი მოგონებები.

ი. სმერდლოვი: ახალგაზრდობა — ჩვენი ერთგული თანამშემუა

ბ. შვილი: ...ყველაზე ლამაზი ყვავილები ბავშვები არიან.

ბ. შვილი: ახალგაზრდობა მუდამ იბრძოდებს ყოველმან

ქარის ყველა სახელი ქარის თვისებზე მიგვანიშნებს. სახელში ჩანს ქარის მიმართულება, ძალა, ტემპერატურა, ქროლოვის ხანგრძლიობა, საერთოდ ის, რაც უფრო მეტადაა მისთვის დამახასიათებელი.

მისტრალი, — საფრანგეთში, მდინარე რონის ხეობასა და ზემოთაშუა ზღვის სანაპიროზე ჰქრის. სახელწოდება წარმოსდგება ლათინური სიტყვიდან „მავისტრალის“, რაც „მთავარს“ ნიშნავს. სამხრეთ საფრანგეთის ქარებიდან ის მართლაც მთავარია, — ზოგჯერ ისეთი ძალით ჰქრის, მატარებელსაც აბრუნებს.

ვარშისილი, — ცხელი და შშრალი ქარია, ავღანეთსა და შუა აზიის სამხრეთ ნაწილში მთებიდან ჰქრის. მისი სახელი შედგება ორი სიტყვიდან: სპარსული „ვარმ“ — ცხელი, და, არაბული „სილი“ — ნაკადი, — ე. ი. ვარშისილი, — ცხელი ნაკადი.

ბორა, — ჩრდილოეთის ცივი ქარია, იგი ხმელეთიდან ზღვისკენ ჰქრის. ბორა ცნობილია ნოვოროსისკისა და აღრიატიკის ზღვის სანა-

პიროზე. „ბორეი“ ბერძნულად ჩრდილოეთის ქარს ნიშნავს. ძველი ბერძენები მას ფროსისანი, მკაცრი მოზუცი მამაკაცის სახით გამოხატავდნენ.

ცივ ქარს სამეგრელოსა და იმერეთში დღესაც ბორიოს უწოდებენ. (აღსანიშნავია, რომ ზემო იმერეთში „ბორიოს“ ვადახანითი შინაშენლობით უხსიანათო, ცივ ადამიანს ეძიხიან). „ბორიოს“ ცხელი სახოკია ასე ვამარტავს:

„სიტყვა „ბორიო“ ბერძნულად (ბორეას) უქვით ჩრდილოეთის ცივი ქარისათვის. რომელიც; რასაც კი მოხვდება, გაუყენებს არ გაუქვებს. მეგრულში ეს თქმა ხშირად ისმის, ხოლო თანამედროვე ქართულ ლაპარაკში აღარც კი ხმაობენ, ლექსიკონებში თუაა“ (იხილეთ თ. სახოკიას „ქართული ხატოვანი სიტყვათქმანი“. ტ. III-1955 წელ)

ხამსინი, — ცხელი და შშრალი ქარია. ეგვიპტისა და არაბეთში ჰქრის. „ხამსინი“ არაბული სიტყვაა და ორმოცდაათს ნიშნავს. ვაზაფხულობით, დაახლოებით ორმოცდაათი დღის განმავლობაში ჰქრის და სწორედ ამიტომ დაარქვეს მას „ხამსინი“. ეს ქარი ცუდად მოქმედობს ცოცხალ ორგანიზმებზე.

სამუმი, — ძლიერ შშრალი და ცხელი ქარია; იგი საპარაზი და ნაწილობრივ დასავლეთ აზიაში ჰქრის. სამუმს მოაქვს მტვერი და სილა. ჰერის ტემპერატურას 50 გრადუსამდე ზრდის და ძლიერ აორთქლებას იწვევს. სიტყვა „სამუმი“ არაბულია და „შამაინს“ ნიშნავს. მართლაც, ის დამოუკველად მოქმედებს ცოცხალ ორგანიზმებზე, აჩნს წყალღებს, ახმობს მცენარეულობას.

ჯენაქარი, — შშრალი და თბილი ქარია. ჩვეწში დამახასიათებელია უმთავრესად დასავლეთ საქართველოსათვის. ზენაქარს უწოდებენ იმის გამო, რომ ის ზემოდან, მთებიდან უბერავს. ასეთი ქარი ხელს უწყობს მოსალის დამწვივებას, თოვლის დნობასა და ტენის აორთქლებას.

დასავლეთ საქართველოში ზენაქარი ზაფხულობით ზოგჯერ მალღ ტემპერატურას იწვევს. სწრაფად აშრობს ნიადაგს და მცენარეულობას ფიტავს. ასეთ ქარს შესაფერ სახელს — „ქარციცხლას“ უწოდებენ.

ჭენაქარი, — შავი ზღვიდან, ქვემოდას მონაბერ ნესტოდას ქარს ეწოდება.

ღვექარი, — სამხრეთის მთებიდან ხევში, თერგის ხეობაში, მონაბერ ქარს ეწოდება. მას სიმძლავრის გამო დაერქვა „ღვექარი“. ეს ქარი ვაზაფხულობით თბილია და თოვლის დნობას აჩქარებს.

ჭველა ქარი, — თერგის ხეობაში, ჩრდილოეთიდან (ჭვევიდან) ხეობის ზემო (აღმა) მხრისაკენ მჭროდ ქარს ჰქვია. მას სიტყვი მოაქვს.

სამარული ქარი, — ჩრდილოეთიდან მონაბერ ქარს უწოდებენ ლეჩხუმში. ის როინის ვიწრო ხეობიდან, სამარედას მორის და ამტომაც მიუღია ეს სახელი. კარგ ამინდში ეს ქარი ყოველთვის დილით ამოვარდება და შუადღისას ჩიდდება ხოლმე. თუ ქარი დილით არ ამოვარდა, — ცუდი ამინდის ნიშანი.

იმის წინააღმდეგ, რაც თავისუფლებასა და სიპაროღეს ემუქრება.

ნ. ჩინოშმცხი: კაცობრიობის განათლება და მოკიდებულია ახალგაზრდა თაობის განათლებზე.

ნ. შიღუშინი: ახალგაზრდობა — თავისი კეთილშინაღული ერთუხაზებით, თავისი დაუცხრომელი მოსწავლეებებით პატიოსნებისადმი, სამართლიანობისადმი, საზოგადოებრივი სიპაროღისადმი — პროგრესის ერთ-ერთი უღიღმეი ძალაა.

ბ. წირიძელი: გამარტევაბა თქვენი, ახალ მომავალში. მე უკვე მიმავალი გეხმეობებით და ვწუხვარ, რომ საგულსსმლო ახდენიდა ვერას ვიტოვებო. გარდა მარტო ხეცენა-ვიდრეობა. გეყვარდეთ თქვენი სამშობლო. იქვენი, ერთი როღორც პრეველი საფეხური კაცობრიობის მისწრაფებისა, რადგან სიყვარულშია ადამიანს ზედწიერება! მავარი იმისთანა სიყვარულში კი, რომელსაც სარჩულად სიპაროღედ და გულწრფიღობა უღვევს. უამისოდ ყოველგვარი შრომა ამაოა.

შ. გოგაბიშვილი.

ახად და წვერუჭოანი ვაჟი

მუსხევი
ფიონიშვილი

მხატვარი
ზურაბ ფორჩხიძე

მაშინ, როცა კუბის განთავისუფლებისათვის ბრძოლა ჭერ კიდევ ახალი დაწყებული იყო, მოხდა ერთი ამბავი, რომელსაც ახლა ვიამბობთ.

იმ დროს თავისუფლებისათვის მებრძოლი კუბელები ცოტანი იყვნენ, ისინი სიერა მესტრას მთებში ცხოვრობდნენ და გრემელ წვერს ატარებდნენ. მათი რიცხვი დღითიდღე იზრდებოდა: კუბელები მოდიოდნენ მიწიდან და შაქრის ლერწმის პლანტაციებიდან, ჭაობნარებიდან და ქალაქებიდან ზღვის სანაპიროსკენ და სიერა მესტრას გარშემო მდებარე ველუბზე იბრძოდნენ.

ერთ დღეს, სამი ბიჭი გუანტანამოს ქვიზიან სანაპიროზე იწვა. მზე

აცხუნებდა. ტალღები ხმაურით ეხეთქებოდნენ ნაპირს. ერთი მათგანი, სახელად ამაღეო, ხელისგულზე აგროვებდა კენჭებს, მერე თითებს შლიდა და ისევ ქვიზაზე აბნევდა.

— დიდი რომ ვიყო, წვეროსნებთან წაგიდოდი, — თქვა ეოზემ, რომელიც ამაღეოს გვერდით იწვა ქვიზაზე, — რადგან მათ უნდათ ყველა მაძიარი იყოს!

— ამაღეოს გაეცინა და წამოდგა, — სანამ შენ წვერი ამოგივია, კუბა თავისუფლებას მოიპოვეს.

— ეოზე უცებ წამოხტა და დამუშტული ხელუბა შემართა პაერში: — მე ლონიერი ვარ. აბა, ნახეთ, რა ლონიერი ვარ!

ეუანმა დაამთქნარა და მუცელზე გადაბრუნდა: — მე კი შვიერი ვარ, ძალიან შვიერი.

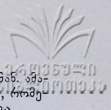
მკვეთრმა სტვენამ პლანტაციებში ჩამოწოლილი ცხელი ჰაერი გააპო.

— შუადღია, — თქვა ამაღეომ, — მამაჩემმა მითხრა: მატარებელი დღეს კიდევ მოიტანს ბაზისათვის ფუთქებად მასალას.

— ზღვაში უნდა გადაყარო ეგ ბატისტას ძაღლები! — ეუანმა შაქრის ლერწმის პლანტაციისაკენ გაიხელა, — და ის თეთრი ეშმაკი, პადრონეც ზედ მიყავოლი!

— ლირსნი არიან... — თქვა ამაღეომ.

უცებ, პაერი აფეთქების ხმამ შეა-

ზანზარა. პლანტაციებიდან შავი კვამლის ღრებში აღმოჩნდა. ბიჭები ქვეშაზე გაუწვიან. შორიდან რამდენიმე გასროლის ხმა და შეახხილი მოისმა.

— რაღაც მოხდა, — წაიჭრულა შეგერთაღმა ყოზემ, — რაღაც მოხდა...

— ალბათ წვეროსენებმა მატარებელი ააფეთქეს, — აუჩქარებლად თქვა ყუანამა და წაიშოლა.

ისევ მოისმა სროლის ხმა, ბიჭები სოფელსკენ გაიქცნენ. ისინი ფრთხილად მირბოდნენ და გზადაგზა ყველაფერს გულსუფთოდ ათავლიერებდნენ. სოფელში, ერთ-ერთი ქოხის წინ ორი ქალი იდგა და ერთმანეთს

ჩაღადაც ეჩრჩხილეობდნენ. საგუშავაოდ იარაღით ხელში გამარბოდნენ ქარისკაცები და ტანაშოტლილ შაქრის ლურწებში იყარებოდნენ. ამაღლო, ყუანი და პატარა ყუზე აედევნენ მათ. საგულე რეინავებულო პატარა ლოკომოტივი შეუბე გამაქდაჩარყო და თვლები გაღუნვდა. ფეთქებაზე ნივთიერებების დამტერეული და დანადგარებული ყუთები მიმოფანტულა, ირგველი დაჭრილი ქარისკაცები ლიანდაკის შორიანლო ეყარნენ.

ვიღაცამ იყვირა: ორნი იყვნენ... ერთ-ერთი დაჭრიეს... ავერ სისხლის კვალცი... ალბათ გაიქცა.

ბაღის შვიგაღ მთუახლოვდა პლანტაციის რამდენიმე მუშა, — ვისი ხანხლოვია? — იკითხა ერთმა მათგანმა.

— იმ წყველი სიერა მაესტრელი წვეროსენებია.

გამოჩნდა პლანტაციის მფლობელი პაღრინეცი. მის ყავისფერ ჩეჭემებს ჭრავა-ჭრუბე გაჭონდა შხალებზე.

— რა მოხდა! — იყვირა მან.

ქარისკაცები განუმარტუდნენ და თან შაქრის ლერწმის პლანტაციისკენ მიუთითებდნენ.

— ჩქარა, ექვმეთ! — იღრიალა პაღრინემ. ქარისკაცებმა იარაღს წამოაღვეს ხელი და პლანტაციაში გზის გაყვლევის შეუდგნენ.

ამაღლო გვერდზე გახშო ყუანი და ყოზე: — წვეროსანი რომ იპო-

ვონ, აუცილებლად დახვრეტენ! — ყუანამა და ყოზემ თანი დღუქარეს. — ნეტუე, ჩემი მამ ხომ არ არის? — წაიჭრულა ყუანამა, — უნდა დავებნებოთ.

— ვიპოვით წვეროსანს! — ამადლო გაბუღულად მიაბიჯებდა შაქრის ლერწებში.

— ვაი, თუ ჩვენზე აღერ იპოვეს, — ჩურჩიულბდა ყუანი.

— ვერა, ვერა იპოვინა. ამაღლო, ყუანი და პატარა ყოზე ტანაშოტლილ შაქრის ლერწმებს შორის მიყვებოდნენ კვალს არავინ ჩანდა. ამაღლოდენ ბრძანების ხმა და ბატისტას ქარისკაცების შემახილო იძიოდა.

ღერო ვადიოდა. უცემე, ამაღლო აღვიღზე გაქვევდა. გარკვევით ისმდა ნაპირზე მოთამაშე ზღვია ტალღების ხმაური და მოახლოებულ ქარისკაცების გამყვიანი ხმები. მიწულე ეგლო ცალი ფენსაკმელი, რომეღუდაც სისხლი შემეხმარყო. ამაღლო დასწყუდა და აიღო.

— წვეროსანი ზღვისკენ წასულა. — ყუანი ათავლიერბდა ფენსაკმელს, — მართლა ჩემი ძმავა? — ჩურჩიულბდა იგი. ყუანამ ფრთხილად გაუაწია ლურწის ღერი მათგან ათოღ ნაბიჯზე იწვა წვერებიანი კაცი, რომელსაც თავი გვერდზე მოქცეოდა. ამაღლო მიუახლოვდა წვეროსანს. კაცს თვალები დახუტული ჰქონდა.

— მეგდარია? — შეშინებულმა იკითხა პატარა ყოზემ. ამაღლომ კაცს გვერდზე დააღო ხელსაგული.

— არა, — თქვა მან, — ჩერ უცემს გული.

შორიდან ძაღლების ყუფა ისმოდა. ამაღლო შეშინებული წამოხტა.

— პაღრინეს ჩვენსკენ მოპყავს ძაღლები!

წვეროსანი ყრულ კენესლოა

— აბა, მოკიდეთ ხელი, ახლავე წყვიანთო! — თქვა ამაღლომ.

მათ სწიეს კაცი და სანაპიროსკენ გაათრეს. ძაღლების ყუფა თანდათან ახლოვებდოდა.

— კვალს მოსდევენ! — შეშინებულმა ყოზემ უკან მიიხედა.

— ახლა მათ ისეთ ოინს მოვეყყობთ, — თქვა ამაღლომ, — რომ დავალი დავაყარვინებთ. — ბავშვებმა აღჭრილი ნაპირზე მოთამაშე ტალღებზე გაათრეს ყუანი ფრთხილად იქტირებდა აქეთ-იქით.

— საით? — წაიჭრულა მან. ამაღლომ მიუთითა პატარა ნაგზე, რომელიც ქვეშადა სანაპიროზე იდგა.

პაღრინის ნაგის ქვეშ დაეაწვიანოთ. — ამაღლომ მარგად ჩასტილი ხელი დაჭირეს და ბიჭებმა ისევ ნაპირზე გამოიყვანეს იგი. მათ ქვიშაზე დააწვიეს წვეროსანი და ზემოდან ნავი დაამხეს.

ძაღლები ყუფა უცემე ახლოს ისმოდა. ქარისკაცები სანაპიროსკენ გარბოდნენ. უკან პაღრინე მოსდევდათ. ვაფთხიებული ძაღლები ჩქიქურ მიიწვედნენ წყლისკენ. ზოგარებებმა შეტრუს კიდვე სანაპიროს ქვიშაწარზე მოლოციციე წყალში და მებუნაგარბოდნენ. პაღრინე და ქარისკაცები იდგნენ და მრისხანდე ათვალერებდნენ სანაპიროს. მათ ბავშვები შენიშნეს ნაგზე. ერთი ქარისკაცი ბიჭებისკენ წამოვიდა:

— ეი, თქვენი არ გინახავთ წვერებიანი კაცი?

ამადლო გაღმობტა ნავიდან და აუჩქარებლად გაემართა ქარისკაცის შესახვედრად.

— რა შეშინებდა წვეროსანს? — ჰკითხა მან.

— დადექით! — ქარისკაცი ამადლომ პირისპირი იდგა, — თუ იცი სად არის, გვითხარა!

პაღრინე შორიანლო შეჩერდა ძაღლებითორი.

— ვაი, თუ იპოვეს! — ჩურჩიულბდა ყოზე. მან თვალები დაახუჭა.

ამადლომ მეხედა ძაღლებს. რომლებიც ნავისკენ მიიწვედნენ და პაღრინესკენ გაემართა.

— კაცმა ზღვაში შესცურა, — უთხრა მან პაღრინეს და ის ადგილი აჩვენა, სადაც ძაღლებმა დაკარეს კვალი. ყუანამა და პატარა ყოზემ შეშინებულბებმა ვადახედეს ამდროს.

— მეიერ? — მეკახელ იკითხა პაღრინემ. ის ძღვის აუვებდა დაახუტულ ძაღლებს, რომლებიც ცდილობდნენ ხელიდან ვახსტრობოდნენ მას.

მაამადლო ფიქრობდა: — მეიერ წვეროსანი დამშვიდებით გავცურავს იქით, მითერე ვამარისკავინა.

პაღრინე გამომცდილი თვალებით ჩამატერდა ამაღლოს. ამაღლო თვალებში შესცქეროდა მას.

პაღრინე შეტრიალოდა და, ძაღლებისა და ქარისკაცების თანხლებით, წვიდა იმ მხარეს. საითყენაც ამაღლომ მიუთითა. ამაღლო ერთხანს მდუმარედ გაპყურბდა მათ, ხოლო, როცა თვალს მიფარანენ. ისევ ნავს

მიაშრა, სადაც ეუანი და ყოზე იყვნენ.

— წვეროსანი ახლავ მოვაცილოთ აქაურობას, — თქვა მან სწრაფად. ბავშვებმა ფრთხილად გადასწიეს ნავი. დაჭრილი თვალმბახვილი იწვია.

— ორნი ვიყავით, — თქვა მან მიძიედ, — კარლოსი მოჰკლეს!

— ლაპარაკი ახლა ზედმეტია. ჩვენ დავგებმარებით, — უთხრა მტკიცედ ამაღევამ.

ბავშვებმა გაჭირვებით ასწიეს დაჭრილი. — მოხუც პაიოსთან წამიყვანეთ, — თქვა მან და თავი გვერდზე გადაუკვარა.

— ეან, გაიქცი! — სწრაფად თქვა ამაღევამ.

წვეროსანი ძირს დაუშვეს. ამაღევამ დაჭრილის გვერით ჩაიძუხლა. ბარძაყის დიდი ქრილობიდან განუწყვეტლივ ეონავდა სისხლი.

როცა მოხუცი პაიოლი მოვიდა, ჯერ დაჭრილი შეთავალოვრა, მერე ფრთხილად შეამოწმა სანაპირო და შემდეგ გვერდზე გაათარია ნავი. ბავშვებმა და მოხუცმა პაიოლმ დაჭრილი ფრთხილად დააწვიეს მეთევზის ბადეზე და მოხუცის ქაბისაკენ წაიყვანეს. ქაბი დაბურულ ბუჩქებში იყო შემალული და ძნელად თუ გააჩვენდა კაცის თვალი.

მოხუცმა წვეროსანს ჰკრილობა შე-

უხვია და ბავშვებს წყალი დაალევიანა.

— დაჭრილმა შენ გიციობა, — უთხრა ამაღევამ მოხუცს. — იცნობ?

— არა, მაგრამ ის ჩემი მეგობარია, — მოხუცმა პაიოლმ გადახედა ბავშვებს, — ის თქვენი მეგობარია.

ჩვენ ის უნდა გადავარჩინოთ!

შის ჩასვლამდე დაეძებდნენ დევნილ წვეროსანს პაიოლმ და ბატისტას ჯარისკაცებში. მთელი სოფელი განჩრივეს. პლანტაციებში დიღხანს ისმოდა ძაღლების ყეფა, მაგრამ ამაღევამ, წვეროსანი ვერ იპოვეს.

როცა დიდი, ნათელი მთვარე ამოცურდა ცაზე, მოხუცი პაიოლი აფრთხილებული ნავით ზღვაში შევიდა. ამაღევამ, ეუანი და პატარა ყოზე სანაპიროზე ჩაცუცქულიყვნენ და მანამდე გააკურებდნენ ნავს, ვიდრე ის ლამისა და ზღვის უსასრულობაში არ ჩაიკარავა.

— გადარჩა, — თქვა ამაღევამ.

— იქნებ შეხვდეს კიდევ ჩემს ძმას! — წყნარად თქვა ეუანმა, — აუცილებლად უამბობს ჩვენზე.

— ჩვენ უკვე თითქმის წვეროსანები ვართ!

პატარა ყოზემ ნიყაზე მოისვა ხელი და დაღვირვებული მზერა ბნელით მოცულ ზღვას მიჰაყრა.

გერმანულიდან თარგმანა
თეიმურ ლლონაძე.

მასწავლებელი: ხომ გაგიგონია სველილი დღაქის შესახებ?
მოსწავლე: მე არ გამიგონია, მასწავლებელო, მაშაჩემ სხალში ელექტროსასაჩის აქვს.

მასწავლებელი: სად არის ადგილი, სადაც ტაქტობურგის ბრძოლა მოხდა?
მოსწავლე: 137-ე გვერდზე, მატყევეშული მასწავლებელო.

ტელეფონმა დაიწყოჩიალა. ყურმილი პატარა პანსმა აიღო, საქალაქთაშორისო სატელეფონო სადგურთან რეკავა — დეკეშა.
— დედა და მამა შინ არ არიან, — პასუხობს პანსი.
— არაუშავს, შენ ხომ შეგიძლია დეკეშა მიიღო, მომიარჩევ ფაქქარი.

— კარგი, ახლავე მოვიტან, — პასუხობს პანსი ხალისით და ყურმილს მაგიდაზე დებს. დიღხანს დაეძებდა ფანქარს, ბოლოს ბურღებმა აპარატთან.

— გთხოვთ მომითმინოთ კიდევ ერთი წუთი. ფანქარი ვიპოვე, მაგრამ წასათელია, ამ წუთში მივინახავ მეორეს.

რამდენიმე წუთის შემდეგ პანსმა ყურმილი აიღო და ჩასძახა: — ალო! ფანქარი უკვე ხელთა მაქვს, მაგრამ. იცი თუ უნდა ვიციხრა?

— რა? — ეკითხება ტელეფონისტი.
— მე ჯერ წერა არ ვიცი!

პატარა ოტო პირველად იყო ოტორაში: სახალში რომ მივიდა, დედას უამბო შთაბეჭდილებები და თქვა:

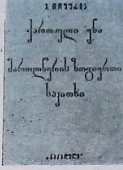
— ყველაფერი ძალზე ლამაზი და მიმზიდველი იყო, მაგრამ ვერ გამიგია, რატომ აძლევენ ნებსა, წინა სამ რიგში მსხდომ მაუტრებლებს მუსიკალური ინსტრუმენტებით მოვიდნენ თეატრში?

გერმანულიდან თარგმანა
მერი მამაიანიშვილია.

ყველას გვიყვარს ქართული ენა, მაგრამ ყველა როდი ვუგრძობს ილექციით და ვიცავთ მის სიწმინდეს. ბევრი ჩვენგანი სწარბს უცხოური წარმოშობის სიტ-

ლად გასაგებია ყველასთვის. ბავშვებო, შეიძინეთ ეს მეტად საჭირო წიგნი და ყურადღებით ისწავლეთ მისგან.

ყვეს, როცა მათი შესატყვისი ქართულშიც მოგვეპოვება. ქართული სიტყვების უმეტესობას არ ვწერთ სწორად, ვამახინჯებთ მის ბუნებას...

სწორედ ამ საჭირობობტო საკითხებს ამუშავებს ცნობილი ქართველი მეცნიერი ვ. თოფურია თავის წიგნში: „ქართული ენა და მართლწერის ზოგიერთი საკითხი“.

შრომა პოპულარული ენითა დაწერილი და ადვილ-

ყველას გვევლია ცხოვრებაში აღმანი—იდეალი, რომლისადმი მიზაქვეთავ ვიზრდებოდი და ვგაქაცუდებოდი...

თუ თქვენ ვადაკითხავთ გ. კრეჩინოსკის წიგნს „პირველი შეხვედრა“, იქ შეხვედებით აღმანს, რომლისადმი მიზაქვა ყველა ჩვენგანის ვალია.

ამ წიგნის ავტორი ვ. ი.

ლენინის მეგობარი იყო და თავის მოგონებაში ბევრ საინტერესო ამბავს მოგვითხრობს ილიჩის ცხოვრებშიდან.

„ი ქარიშხლიან დღეებში“, — ასე უწოდა მწერალმა ნოე კაკუშაძემ თავის წიგნს, რომელიც დიდი სამამულო ომის თემზეა შექმნილი.

ავტორი მონაწილეა იმ ქარიშხლიან დღეებში წარმოებულ ბრძოლებისა და შეუღამაზებულ, უშუალოდ წიგნს ქართველ მიომართს სავიზო საქმეებზე, რომლებიც ჩვენი სამშობლოს სხვა ეროვნების წარმომადგენლებთან ერთად სჭადნენ დიად გამარჯვებას.

მათი თავგანწირვა და ვაჭაკობა ჩვენში აღვიძებს პატრიოტულ გრძნობებს მშობლიური ქვეყნისადმი.

ცხვირსატხმალა

ბერძნულად ცხვირსატხელას აღონისი ჰქვია. ეს სახელწოდება შითური წარმოშობისაა (აღონისი სახელია იმ შითური ლამაზი ჰუმეკისა, რომელიც სილამაზის ქალღმერთის — აფროდიტეს სატრფო იყო).

ცხვირსატხელა ბაისეგბრთა ოჯახს ეკუთვნის, იზრდება სიმაღლით 50 სანტიმეტრამდე, ჰყვავის ცეცხლისფრად, ივლისიდან პირველ

ყინებამდე, თაბულში დიდებულ სანახავია.

გამოჩენილი მეცნიერი ს. ზემლინსკი შრომაში — „საბჭოთა კავშირის სამეურნალო მცენარეები“, წერს: „სამეურნალო მცენარეთა შორის, რომლებიც გამოიყენება გულის დაავადებათა სამეურნალოდ, აღონისის ერთ-ერთი პირველი ადგილი უკავია“.

აღონისის სამეურნალო ღირსება პირველად ჩვენს ქვეყანაში დადგინდა.

აი, რა სასარგებლო მცენარეა აღონისი, თუმცა ქართველებს, რატომღაც, მისთვის უწინაური სახელი — ცხვირსატხელა შეუტრქმევიათ.

ლიმონურა

ლიმონურა შედის მგანოლიათა ოჯახში, ხარობს შორეულ აღმოსავლეთში — ხაბაროვსკიდან ვლადივოსტოკამდე, სახალისა და კურილიის კუნძულებზე, ჩინეთში და კორეაში. განსაკუთრებით უყვარს ტყისპირები და ქვიშარები.

ლიმონურას ხშირად აშენებენ დეკორატიული მიზნით.

ჩინელები ლიმონურას უწოდებენ „ჟვეი-ცისი, რაც ქართულად ნიშნავს: „თესლი, რომელსაც ხუთნაირი ფეშო აქვს“.

რატომ ეძახიან ასე ლიმონურას ჩინეთში? იმიტომ, რომ მისი თესლი ერთბაშად ტკბილიც, მწარეც, მჟავიც, მლაშეც და მწკლარტეც არის.

უქანასკნელ წლებში მკვლევარები ყურადღებით სწავლობენ ლიმონურას. ლიმონურასაგან დამზადებული პრეპარატები ხელს უწყობენ აღმანიან მძიმე შრომისას; ვინც ამ პრეპარატს „იგემებს“, იგი გვიან იღლებდა, ძალ-ღონეს ხანგრძლივად ინარჩუნებს. ლიმონურა გამოიყენება გულისა და სასუნთქი ორგანოების დაავადებათა სამეურნალოდ.

ლიმონურას ხშირად მიირთმევენ მონადირეებიც — იგი ამხნევებს და ძალ-ღონეს უნარჩუნებს მათ.

ძიების მოუპარულხს ანუკარად გთავაზობთ რამდინიმო შვითხვას. სვადით მათში სურორი პასუხის გაცემა. პასუხები გამოგზავნით რძლდამიჯიში.

1. რომელ ელემენტს აქვს ზოგჯერ ოქროზე მეტი ფასი, ზოგჯერ კი მის მოხაცილებლად ფულს იხდიან?
2. როგორ შეიძლება დავწვათ ფოლადის ნემსი ახანოთ?
3. გეოლოგიურ ექსპედიციას გზაში წვიმიანი ამინდების შეხვდა, საჭირო გახდა კოცონის ანთება, ახანოთი წყლით დასველდა, მიუხედავად

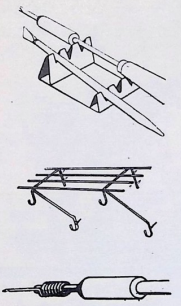
- ამისა, გეოლოგები არ იბნევიან, როგორ გააჩაღებენ ისინი ცეცხლს?
4. როგორ შეიძლება შევაფერადლოთ სხვადასხვა ფერად ბიონერული კოცონი?
5. რომელი ნივთიერების „ჩაქრობა“ გვიხდება ხშირად, რომელიც საერთოდ არ იწვის?
6. რისი ანთება შეიძლება ცივი წყლით?

7. როგორ ავანთოთ სპირტქურთუახანოლ?
8. როგორ მოვაცილოთ კვერცხს ნაჭუჭი, მოხარშვის გარეშე ისე, რომ ნაჭუჭქვეშა აბი არ დავაწიანოთ?
9. რომელი სითხეა ყველაზე მსუბუქი?
10. რომელი ჩვეულებრივი მეტალით შეიძლება ვწეროთ?

გამოკლებერა

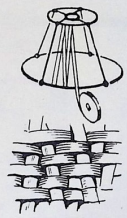
ხელმარჯვე ოს ტ ა ტ ს იოლად შეუღლია ჩვეულებრივი მსხვილი მავთული ტანსაცმლის საკიდად გადააქციოს.

ნუ დავგზარებათ კონსერვის კოლოფისაგან ასეთი შედარგარის გაკეთება, ამას სულ მცირე დრო სჭირდება, სამაგიეროდ, საჩილავის ხმარებისას შრომა დიდად შევიმსუბუქდებათ.

თუ პატარა საგნის დარჩილვა (შედღება) გინდათ, საჩილაგს თავზე ზამბარისებურად დახვეული სპილენძის მავთული უნდა გაუკეთოთ.

ხშირად, ხელთ არა გაქვთ ძაბრი. ნუ დიბნევით, მავთულისაგან გააკეთეთ ასეთი კონუსი, როგორც ნახატზეა ნაჩვენები, შიგ ძაბრისებურად მომრგვალებული ქაღალდი ჩადეთ და ძაბრიც ხელთ გექნებათ.

ტორშერის შუქფარი შეიძლება იოლად გაკედღეს. ჩონჩხი მავთულისაგან შეკარით, მერე მას გარშემო ფერადი ბაფთა შემოაწანით და შუქფარიც მზად იქნება.

როცა კედღელს თიხის ფილებით აპირკეთებთ, კარგი იქნება, თუ კუთხეში, ფილებს შორის, მიწის სქელ თაროს დაუტყვეთ. იგი კარგად ჯდება კედღულში და დამატებით საყრდენს არ საჭიროებს.

თუ ჭაში გასაღები ან ლითონის სხვა საგანი ჩავიგარდათ, გულს ნუ გაიტყენთ. მაგნიტს მაწარი გა-

ზე ძირს ვარდება. ცხადია, ასეთ შემთხვევაში სათვალეს შეიძლება გამოვეცალოს ჩარჩო, მაგრამ არსებობს სხვა საშუალებაც. რეზინის მილაც პატარა რეოლები მიჭერით, ეს რეოლები სათვალეს ჩამოაცვით და სათვალე ძირს აღარ ჩამოგივარდებათ.

წყლის ონკანმა ხშირი „ავადმყოფობა“ იცის, — უჭერ და უჭერ სახელურს, მაგრამ წყალი მაინც წვეთავს. ეს „ავადმყოფობა“ ტყავის სარქველის ბრალია. „წამლად“ მისწრება ღვიწის საცობი. მოხსენით ონკანი და დაშალეთ. დაწინებული სარქველის ნაცვლად, ამოღრმავებული ნაწილით ზეით, პოლიეთილენის საცობის მოჭრილი თავი ჩადეთ. ააწყვეთ ონკანი და მშვიდად იყავით, იგი უკვე საიმედოდაა გაკეთებული.

მოაბით და „თევზაობა“ დაიწყეთ. ჭაში ჩავარდნილი საგანი მალე თქვენს ხელთ იქნება.

სათვალე რომ მოსუმფდება, თავის ყოველ გაქანება-

განყოფილება მიჰყავს ფილოლოგიურ
მეცნიერებათა კანდიდატს
არლი თაყაიშვილს.

სასახლში — მეფის, სახელმწიფო
მეთაურის ან სხვა წარჩინებული პი-
რის საცხოვრებელი დიდებული შე-
ნობა. „რომის პაპის სასახლე მეფე-
ების სასახლეზედაც კი დიდია“ (ი.
გოგებაშვილი).

სასახლეა აგრეთვე საზოგადოებ-
რივი დახინძნულებისათვის განკუთ-
ვნილი დიდი შენობა, მაგ. პიონერთა
სასახლე, სპორტის სასახლე.. ამ და-
ხინძნულებით **სახლიცაა** გამოყენებუ-
ლი — საბავშვო სახლი, კულტურის
სახლი, მაგრამ იგი მასშტაბურად, რა
თქმა უნდა, მცირეა **სასახლეზე**.

სასახლეს პირველი ნაწილია მ მო-
მდინარეობს სპარსული სრა-დან. **სრა**
(იგივე **სარა**) — სპარსულად „სახ-
ლი“, „სასახლე“. იგი წინათ დამოუკ-
იდებლადაც ვგვხვდებოდა: „სახლე-
ნიც უკეთებით მეფეთ სრავების სა-
დადარა“ (ცვა). შემდეგ სრა შეკავში-
რებია ქართულ სახლს და მოუცია
კომპოზიტი სრა-სახლი (ისევე, რო-
გორც ციხე-კოშკია): „მეფის—გურ-
გენის სრა-სახლი ადრე დიდი ზღვის
პირადა“ (ცვა).

დროთა ვითარებაში **სრა-სახლში**
სრა გამარტივდა (რ დაიკარგა) და
მივიდეთ **სა-სახლი**. ამან გამოიწვია
ბოლოკიდური ი-ს ე-დ გახზარანება:
სა-სახლ-ე და ეს მოხდა **სა-ე-თი** ნა-
წარმოებზე ქართული სიტყვების (სა-
ქათმ-ე, სა-პალნ-ე) ანალოგიით.

საინტერესოა აღინიშნოს, რომ
როდესაც **სასახლე** უკვე ერთ მთლი-
ან სიტყვად ვაფორმდა, მას ბელმოთ-
რედ შეუკავშირდა **სრა** და მივიდეთ
სრა-სასახლე. ეს ფორმა დასტურდებ-
და კიდევ ზოგიერთ მწერალთან:
„რომის პაპი რომში ბრძანდება თა-
ვის სრა-სასახლეში“ (ილია).

ბედაური — კარგი მორბენალი,
წვივებარი ცხენი, თავდაპირვე-
ლად — არაბული, შემდეგ კი სხვა
ჯიშისაც; „**ბედაური** ცხენი მთარას
არ დაიკარავსო“ (ანდნა).

ბედაურიაო, ვადატანიოც იტყვი-
ან ჯიშისა და სანაქებო რასებზე:
„იღარ ვიცო... რამ ვადატანა ამის-
თანა **ბედაური** მსხალი“ (თ. რაჭკაშ-
ვილი).

ბედაური ქართული სიტყვა არაა
და მოდის არაბულ **ბედავი**-დან. ეს
იგივე **ბელუზია**, რაც ნიშნავს „უდა-
ბნის მცხოვრებელს, მომთაბარე არაბს.
სამაჰსენდება უდაბნო ვრცელი და
სიამავე **ბელუზისა**“ (ტ. ტაბიძე).

არაბულ სიტყვა **ბედავს** — ქართუ-
ლში დამკვიდრებისას ცვლილება გა-
ხსუციდა: არაბული ი სუფიქსის აღ-
ვილი ქართულ ურს დაუჭერა: **ბე-
დავი** — **ბედავ-ური**. ურს წინ 3
ბგერა, როგორც წესი, ვერ ძღვებ და
მივიდეთ **ბედაური**.

ამრიგად, **ბედაური** თავდაპირვე-
ლად ყოფილა მომთაბარე არაბების,
ბედუნიების ცხენი.

შაური — ხუთი კაპიცი. ამ ღირე-
ბულების სპილენძის ფული. „მე კო-
წიას თამაშობას არც კი ჩაეთვლი
შაურადა“ (შოი მღვიმელი).

შაურის ამოსავალი ფუძეა **შაპი**.
შაპი (იგივე სპარსული **შაპ**), როგორც
ვიცით, ერკვე ირანის (სპარსეთის)
მეფეს. „თუ ქუჩაში ვისმე **შაპის** ცო-
ლები შეხვდებოდა, მაშინვე უნდა გა-
ქვეულოყო“ (ილია).

შაური იმ მხრივ უკავშირდება
შაპს, რომ იგი **შაპის** მოჭრილი, მისი
სახელობის ფულია: **შაური**, (ესე იგი
შაპური ფული).

სპარსულად ფულის ეს ერთეული
გამოითქმის როგორც **შაპი** (ესე იგი
შაპისა, **შაპის** ფული). ქართულად გა-
დმოკეთებისას სპარსული ი სუფიქსი
ქართულმა ურ-მა შეეცვალა: **შაპი** —
შაპ-ური — **შაური**.

საყურადღებოა, რომ ასეთივე „გა-
ქართულება“ იყო მოსალოდნელი
აბაზზეც. **აბაზი** იცი კაპიკის ღირე-

ბულების ვერცხლის ფულია. სპარსე-
ლის ერთ-ერთი შაპის (**აბაზს**) დროს
მოჭრილი. ქართულში უნდა გვეჩიო-
და **აბაზ-ური** (ისევე როგორც **შაპი**-
ური გვაქვს). მაგრამ ეს სიტყვა რა-
ტომღაც სპარსული ფორმით დამკე-
ვრდა.

პირველი მიწისქვეშა გვირაბი, ოთ-
ხი ათასი წლის წინათ, მდინარე ვე-
ფრატის ქვეშ გაუყვანიათ, მისი სი-
გრძე ერთ კილომეტრამდე ყოფილა.

პირველი თანამედროვე სახის გვი-
რაბი 1826—1830 წლებში ინგლი-
სელებს გაუყვანიათ ლივერპულსა და
მანჩესტერს შორის. ამ გვირაბის პრო-
ექტი ორქოშხელის გამომგონებელ
ჯორჯ სტეფენსონს ეკუთვნის.

შვიდი წლის თურქი ბავშვი, ბელ-
რი დაიკავი, სამი წლის ასაკიდან
სატყვდა და ახლა ტექსთათასამდე ნა-
ხატი აქვს შესრულებული.

ერთმა აგსტირელმა ვაჭარმა და-
ახლვდა თავისი სახლი, ვითუ სახუ-
რავე ზელოვნური თანამგზავრი და-
ეცეს. ამბობენ, ეს მსოფლიოში ყვე-
ლაზე უმწაური დაღვწევია.

შვეიცარიის ერთ-ერთ ქალაქში
იბოვებს ჩიტის ბუდე, რომელიც
მთლიანად ხელოვნური მასალისაგან
იყო აგებული. ჩიტს იგი საათების
ნარჩენებისაგან აუშენებია (იქვე ახ-
ლოს საათების ქარხანაა). „არქი-
ტექტურის“ ეს ნიმუში ახლა მუზე-
უმში ინახება.

პირველ აპრილს ამერიკაში ჰქვია
„სულელების დღე“, შოტლანდიაში—
„მამლის დღე“, იაპონიაში—„თვე-
ზის დღე“, ესპანეთში — „რეკონ-
ვის დღე“.

უანი სახეობა

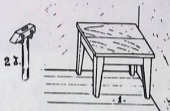
თითქმის ყველა ბავშვი მთელი თავისუფალი ღრობის უმეტეს ნაწილს შრომას ანდამებს; ჩხირკედლაობს, აგებს კონსტრუქციებს, ხელოსნობს...

დახედეთ მათ ხელებს, როგორ აქვთ ხოლმე თითები დაყვედილი და ფრჩხილები დაჰეკვილი. ეს იმიტომ, რომ ახალბედა ხელოსნებმა არ აციან ხელსაწყო-იარაღების მოვლა-პატრონობა და სათანადო ხმარება.

ამ წერილით გვინდა დახმარება გავიწიოთ და გირჩიოთ, როგორ უნდა შეინახოთ თქვენი ხელსაწყო-იარაღები.

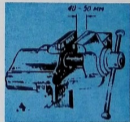
უპირველეს ყოვლისა უნდა გამოცნოთ კუთხე, სადაც შეიძლება მაგიდის დადგმა. მაგიდა უბრალო, ჭიკჭვი უნდა იყოს (ნახატი 1). ამის შემდეგ აუცილებელია დაფის გაცეთება, რომელზედაც ხელსაწყო-იარაღები უნდა დაიკიდოს. ამისათვის საჭიროა 200 მილიმეტრი სიგანისა და 210 მილიმეტრი სიგრძის დაფა, რომ-

ლის ფიციტები ერთმანეთზე ორი პარალელური თამახით უნდა მიამკროთ. კარგია, თუ ღურსმნის ნაცვლად კანჭიკებს გამოიყენებთ (ნახატი 2 ა). შემდეგ ამ დაფაზე მიაქედეთ ღურსმნეები ისე, რომ მათზე ხელსაწყო-იარაღები დაიკიდოს (ნახატი 2 ბ). ღურსმნეები სხვადასხვა სიგრძისა უნდა იყოს.

სხვადასხვა დიამეტრის ბურღები, ღოჭი. სახვერტელა საგმელისათვის. ჩაქუჩი.

ეს ხელსაწყოები პირველ ხანებში საკმარისია ძირითადი საღურგლო და საწვინკლო სამუშაოს შესრულებისათვის. ძალზე საჭიროა აგრეთვე გირაგი, მის გარეშე ძნელია ლითონის ნაწილებების დამუშავება. საკმარისია გირაგი, რომელიც 80-40 მილიმეტრზე აღებს პირს (ნახ. 4).

დაფაზე შეიძლება დაიკიდოს (ნახატი 3):

ხერხუნა ხისათვის. ბეწვანბერი ლითონისათვის. ბრტყელტუჩა.

მაკრატელი ლითონისათვის. სახარხნისი.

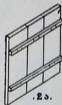
ჭლიბი: ბრტყელი და მრგვალი. სახვერტელა.

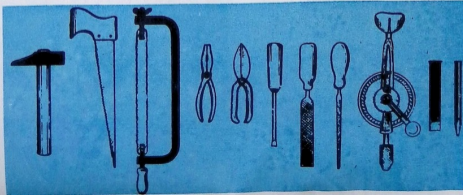
2 ა.

5.

2 ა.

გირაგი მაგიდაზე, ფებთან უნდა მიამკრო, რათა მტკიცედ იყოს და არ იქაუქაუოს. კარგი იქნება, მაგიდაზე დამოს ლამპასაც თუ დადგამთ.

ესაა და ეს, თქვენი პატარა სახერლოსნო მწადაა.

პოლიმურ ეურნალიდან „გოროზონტი ტენსიი“.

2 ა.

აბრეშატი შეესა

ქუჩაში მოძრაობის ინსპექციამ, ლონდონ-ში, ქალაქის უციელზე ხალხმრავალ ქუჩაზე აღდგა ავტობატი, რომელსაც უნდა აღერიცხა გავლილი ავტომანქანების რაოდენობა. რამდენიმე დღის შემდეგ ინსპექტორები ძალზე გაოცებული დარჩნენ: თურმე ნაერაოდვეს ხუთჯერ მეტ მანქანას გვივლო. მაგრამ მალე გამოირკვა, რომ ავტობატს „ცოტა შეშლოდა“, — ავტომობილის დამავიწყებლად ახდელაზე დაგვივლო — უცხო სტეკიდან კონტაქტები, ახლომალე სახლებში მცხოვრებნი ბავშვების თავს იმით ირრავდნენ, რომ ზტბებოდნენ ამ კონტაქტებზე, ავტობატი კი უციელ დაბტომაზე ამშავებოდა ხოლმე.

ბორბადრეპირი და პენიცილინი

მადრიდში, იმ არენის შესასვლელთან, სადაც ტარდება ტორეადორების ბრძოლა ხარბთან, ამას წინათ გახსნეს პენიცილინის აღმოჩენი შეცნერის — ალექსანდრე ფლემინგის ძეგლი.

ძველი აგებული იქნა ენსანელი ტორეადორების მიერ შეგროვებული ფულით. მამაცმა აღმოაჩინა ამით გამოსატან თვისათა პატვისტება ფლემინგისადმი, საქმე იმანა, რომ პენიცილინის აღმოჩენის შემდეგ,

ხარბთან შებრძოლების დროს დაშვებულნი ტორეადორების სიყვლითაობა შევეთრად შეშციდარ; პელიცილინი საუკეთესო საშუალებაა ჰრბოლის მიღების სისხლის მოწმების თავიდან ასაცილებლად.

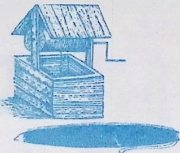
თხზავლი თევზი

წარმოიდგინეთ, რომ თევზის კონსერვებს ქალბით კი არ უშებენ, არამედ ბოთლებით! და რომ დეკონსერვებულ თევზს, ნაცვლად ჭეპისა, — ვეამენ! არაფერია უცნაური ამ ამბავში, იპარენილებმა გამოიგონეს თევზის დამუშავების ახალი ტექნოლოგია. გამოშინებულ თევზებს ურიან განსჯარებულ ფერმენტულ ხსნარში, სადაც თევზი იხსნება. შემდეგ ხსნარი ცენტრალურები გადაღის. ამ იგი ჰერცლისა და ძვლებისგან სუფთავდება. საბოლოოდ მიიღება, პულიონის მავგარი თხევალი საყვები პროდუტი, რომელიც ძალიან მდიდარია ვიტამინებითა და მინერალური მარილებით. თხევალი თევზის გემო არ დაიწუნება.

აბტოკალამი იხსება წყლით

ამ აბტოკალამის პატრონს სრულებითაც არ სურდებო მზლიან. საქმარისა კალამის პანაწინა ტუბო-საწეოთარით ჩვეულებრივ წყლის რამდენიმე წვითი ჩაიხსის, რომ უცი შეიძლება წერა. ცხადია, კალამი წერის მენილით და არა წყლით.

საიფულებოა შეიღებო: ავტოკალამის ბოლოში მოთავსებულია სპეციალური პას-

ლისიტი ნადირიზენ. შეულებს ისინი საყვებად იყენებენ. გოლიათი პელების ფრთების სიგრძე 28 სანტიმეტრს აღწევს. ფრომოლოგები ასეთ პებელს წერილი საფანტით კლავან.

მომზაბური ჩარლი

ბა, — როგორც კი წული მოხდება, ასეც იხსნება. პასტის მარაგი საჯნოა ორ წელს, შემდეგ კი საჭირია პასტის სახეც ახალი ამქულა ჩაიღვას ავტოკალამში.

ჩადის ბზის ოინებნი

საინტერესო ოინებს აკეთებს აფრიკაში მდებარე ჩადის ტბა. წვიმების დროს იგი 85 კვადრატულ კილომეტრამდე ფარობდება, ვვალვის დროს კი 11 კვადრატულ მეტრამდე მცირდება. მიუხედავად ამისა, ამ ტბის სიღრმე უცაღული — მუდამ 12 მეტრია.

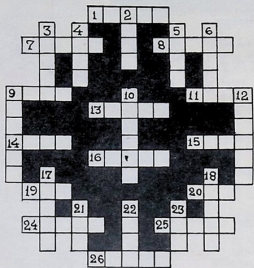
მომზარსაბე გოლიათები

ჩრდილოეთ ავსტრალიისა და ახალი გვინების მკვიდარი ზოვიერი პებელზე შვილი-

ამას წინათ ინგლისურ პრესაში გამოქვეყნებდა ცნობა კუს შესახებ, რომელსაც ჩარლი მკვიდა. ჩარლიმ თურმე ორი წლის ინსტიტუტა თავისი პატრონი — შვიდი წლის ბები, რომელიც ინგლისის ჩრდილოეთში ცხოვრობს. და აი, ცოტა ხნის წინ ჩარლი დაიპირეს ბრიტანეთის კუნძულების დასავლეთში მდებარე ქალაქ ნიუქეიკში. კუს ბავაწენ გარკვევით ეწერა მისი პატრონის ზუსტი მისამართი, რომლის საშუალებითაც ჩარლი უკან დააბრუნეს. ჩარლი მოკვარობდა ორ წელიწადს. ამ ხნის განმავლობაში მას სულ დასავლეთისკენ ეძირა გვიზი და გაიარა 885 კილომეტრი, ესე იგი დღეში დაახლოებით 0.6 კილომეტრს გადალდა. მაგრამ რატომ მაინცდაბამდე დასავლეთისკენ მიიღებო ეს გამოკანად ჩარლი?

კვლევის სფერო

ბეოგრაფიული კარსკორაღი

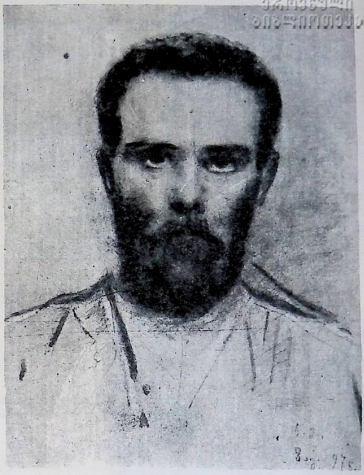
ჰორიზონტალურად:

- 1. კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში; 7. პლანეტა; 8. ვიეტნამის დედაქალაქი; 9. მატერიკი; 11. ვულკანის ამონახვევები; 13. მდინარე საფრანგეთში; 14. ვულკანი სიცილიის კუნძულზე; 15. რესპუბლიკა აზიაში; 16. სახელმწიფო აფრიკაში; 19. პორტუგალიის ყოფილი სამფლობელო ინდოეთის ტერიტორიაზე; 20. რაიონული ცენტრი დასავლეთ საქართველოში; 24. მთებს შორის მდინარის მიერ ჩაჭრილი ადგილი; 25. მდინარე ინდოეთში; 26. კურორტი შავი ზღვის სანაპიროზე.

ვერტიკალურად:

- 2. მდინარე გერმანიაში; 3. კუნძული კუბის მახლობლად; 4. ნორვეგიის დედაქალაქი; 5. რესპუბლიკა აფრიკაში; 6. ბულგარეთის დედაქალაქი; 9. დასავლეთ ევროპის უმაღლესი მთები; 10. კუბის დედაქალაქი; 12. სახელმწიფო აფრიკაში; 17. დემოკრატიული რესპუბლიკა აღმოსავლეთში; 18. ტბა რუსეთში; 21. მდინარე რუსეთში; 22. მდინარე საფრანგეთში; 23. სუბტროპიკული კულტურა.

შეადგინა რ. რუსნიძემ, ბათუმის 1-ლი საშ. სკოლის VIII კლ. მოსწავლე

ავტობიოგრაფია

ხაქსენჯი

საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმში გამოფენილ ქართული ფერწერის ნიმუშებს თუ გაეცნობით, ბევრ სანდბეგსო ფერწერულ ხუროთმოძღვრებად, ნახავთ ჩამდენმე არც თუ დიდი ჯომის ტულოს, რომელთა ავტორია ქართული რეალისტური

გარეკანის პირველ გვერდზე—ნანა ალექსანდრია, ფოტო კ. გოჭაძისა.

რედაქტორი ბაბუღია ზვიადი.

სარედაქციო კოლეგია: ვილიზ ბიძიძე, შოთა ბაბუღია, ნოდარ გუჩუბანიძე, ჯუანერა კვარაცხელია სიმონ კალაიშვილი, შუშან ლიბანიძე, ჯუარა ლუგაშვილი (პ.გ. მდივანი), მარიჯანი, თენგიზ ხაბუნაძე, ბიძო ფოსცხოვილი (სამხატვრო რედ.).

„ПОНЕРА“, На грузинском языке. Адрес редакции: Тбилиси, пр. Плеханова, 91.

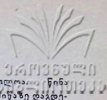
გამომცემლობა „ნაკადული“. უფ. 03391 ტირ. 35.000. პირ. ფირ. ჩაოდ. 41/3, ფიზ. ფირ. ჩაოდ. 2.

ხელმოწერ. დასახ. 21/IX-65 წ. სტამბის შეჯ. 2907, გამოცემ. შეჯ. 1014. საქ. ცეს-ის გამოცემლობის სტამბა № 1

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდება.

ჩვენი მისამართი:
ბათუმი, პლანეტის 91
ტელეფონები:
რედაქციაში—5-17-76
საერთო—5-07-43

ფაბი
20
კაბი

ფერწერის ერთ-ერთი ფუნქციონირებელი ალექსანდრე მრეწველი.

ცნობილი ქართველი მხატვარი ალექსანდრე მრეწველი 1866 წ. დაიბადა მცხეთაში. საქართველოს ძველი დედაქალაქის კლორისტელმა ბუნებამ, შესანიშნავმა არქიტექტურულმა ძეგლებმა ძლიერ გავლენა მოახდინეს მომავალ მხატვარზე და მისი შემოქმედების წყარო გახდნენ.

1889 წელს, თბილისის სასულიერო სემინარიის დამთავრების შემდეგ, ა. მრეწველი წავიდა საქალაქო სახატავრო განათლების მისაღებად მოსკოვში მიიღეს, სადაც შევიდა ფერწერის, ქანდაკებისა და ბურთომოდერნების სასწავლებელში. აქ მას ასწავლის ცნობილი რუსი მხატვარი პოლენოვი. 1890 წელს მრეწველი წავიდა სამხატვრო სახელოსნოში სადამსწავლო ნაშრომი „გოლგოთა“, რომელმაც ვერცხლის მცირე მედალი მიიღო.

ამ წარმატების შემდეგ სასწავლებლის წესდების თანახმად მხატვარს უფლება ეძლეოდა ვერცხლის დიდი მედლის მისაღებად წარედგინა ახალი ნაშრომები; მან დაიწყო კიდევ სურათზე მუშაობა, მაგრამ საშობალოში დაბრუნებულ მხატვარს მამა გარდაეცვალა და იგი იძულებული გახდა ოჯახური საქმეებისთვის მოეკიდა ხელი, ამან კი დროებით ჩამოაცილა მხატვრობას. მხატვარი ებებდა სოფლის ცხოვრებაში და ეწევა გლეხი კაცის მშობე უღლებს. ისევე, როგორც მისი საუყვარელი მცხეთელი გლეხები — მისი განსურული მეგობრები კირას

რობდა ევროპის სხვადასხვა ქალაქებში და ბრძოლობდა ხელოვნების ძველებს.

პირველი საინტერესო ტილო, რომელიც მან ამ პერიოდში შეასრულა, არის „სოფლის კანცელარიათან“. სურათი თბილისის სტილითაა დაწერილი. მხატვარს ზუსტად აქვს მოფიქრებული სურათის ყველა დეტალი, რომელთა ვალაგება კომპოზიციური მთლიანობაშია: ტიპიურია შვის პასანკევაში თავმოყრილი, დაუსრულებელი ლინინი ილაჩანვეტილი გლეხები, რომელ-

ტაქელები ცხოვრების სიმბოლოა; წინა პლანზე გაჩაყვული, ნაცვმი, მწწე ჯაჭვები

ბული ვალების ფიგურაა. ქალი წყველა კრულა გლეხი უბლის მძარცველებს, რომლებიც „დაბნულ ღობის“ უკან მოაწანს. ჩასუქებული მამასახლისი, რომელიც გამოწვევად იტყობება, მაყურებლისთვისაა მიზნადწოდებული. ნაძარცველი დატვრული ორი მამაკაცის ფიგურა კი ზურგითაა ნაჩვენები. მხატვარი დიდი ოსტატობით დასცინის ამ ჩასუქებულ ქონდლის კაცს — გამასახლისს. წა-

სოფლის კანცელარიათან

გლეხი გლეხი

ა. ლინინი. გლეხობასთან სიახლოვემ, ძირითადად, განსაზღვრა კიდევ მხატვარს შემოქმედების ხასიათი. ა. მრეწველი პირველი ქართველი მხატვარია, რომელმაც ჩვენი მხატვრობაში შემოიტანა გლეხების ცხოვრების მიმდინაო თემები. „სოფლის ცხოვრება“, — წერს ალექსანდრე მრეწველი — თავის ავტობიოგრაფიაში. — საშობალოში მომცა დავიკრებოდი გლეხკაცის მშობე ზედგან, მის წინგვეულებებს, თვითმპყრობლობისადმი მის დაყოლებულუბას“. 1898 წელს, როცა უფროსი ძმა ვარსკვლავი დაბრუნდა, მხატვარმა ოჯახის საქმეები მას გადააბარა, სწავლის გასაგრძელებლად პარიზში წავიდა და შევიდა რუსული სახელოსნოში, სადაც სამ წელსწინავე სწავლობდა. სწავლობასთან ერთად, მოგზაუ-

თა მოძრაობა და გამოუმეტელებმა ზედმიწევნით გადმოგვეცემ მათს განწყობილებას. კომპოზიციურად საინტერესოა კიბეზე ჩამოქვდარი, შეეხები ჩამოცილი გლეხი ქალის ფიგურა, რომელსაც „უფროსისათვის“ მისართმევი ბავი უჭირავს ხელში. სურათი დაწერილია დიდი ფერებით. შვის სურათი განათებული, კომპოზიციურად შეყვრილი ეს ტილო საოცრად, თბილი და ემოციური.

ა. მრეწველი წავიდა მუშაობა და სოციალურად საინტერესო სურათის „დაბალი ღობის“ ეხებით ჭერ კიდევ პარიზში შეასრულა. ეს სურათი მან 1901 წელს საქართველოში დაამთავრა. დაბალი, გათვლილი ღობე, რომელიც ნახატს კომპოზიციურად ორ ნაწილად ყოფს, გლეხების გალა-

ბავი შესრულებულია ბაცი. პარიზში ფერები.

ამავე სერიას მიეკუთვნება შემდგომ შემსრულებული რამდენიმე ტილო: „კლონი“, „გზაგარდინი“, „საოლაგის კურობევა“ და სხვა.

ა. მრეწველი მუშაობდა პორტრეტულ თანრებაში. მის მიერ შესრულებული „იაკობ ნიკოლაის“ პორტრეტი მრეწველი საინტერესო ნაწარმოებია.

მხატვარი არც წიგნების გაფორმებას იყვებდა. მან დაასურათა „ბუნების კარი“, „მდედენა“ და ქართული ზღაპრები, რომლებშიც არა ერთი თაობა აღიზარდა, თანაშრომლობდა ქართულ სახელოდ უფროსი ნაღვაგონებში „ჩეჩელისა“ და „ნაიადული“.

ალექსანდრე მრეწველი 1938 წელს გარდაიცვალა. იგი მართებულად ითვლება ქართული სახელო მხატვრობის უშუალო წინამორბედად.

ამირან ჩხატარაიანი, სპეც. ხელოვნების მუზეუმის მეცნიერი თანამშრომელი.

6 31/273

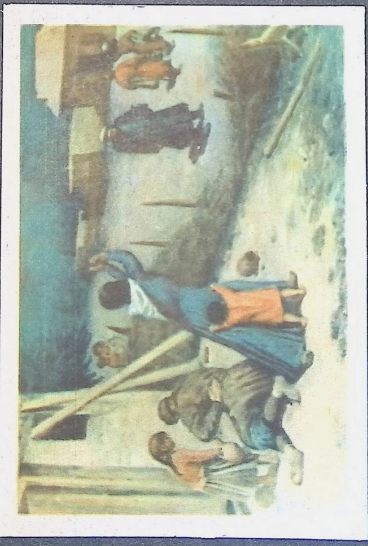

საქართველის სსრ-ის ადამიანთა პარტიის ავტორიტეტული გაზეთი

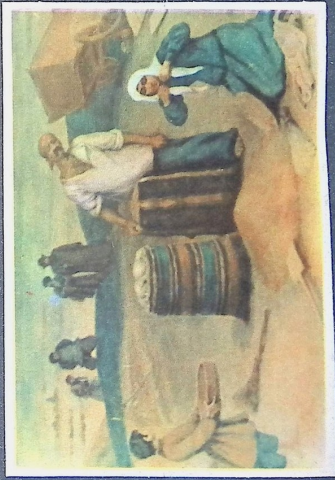

საქართველოს
სსრ-ის ადამიანთა პარტია

საქართველოს
სსრ-ის ადამიანთა პარტია

საქართველოს სსრ-ის ადამიანთა პარტია

საქართველოს სსრ-ის ადამიანთა პარტია